

Scriptie

vrijtijdsleren in het kader van de brede school

Naam: Joni Hazebroek
Studentennummer : 20043539
Opleiding: Culturele en Maatschappelijke Vorming
CMV: 4de jaar
Begeleidster: Jaswina Bihari Elahi

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie, 'vrijtijdsleren in het kader van de brede school'. Het is een scriptie geworden waarin alle hoofdstukken en thema's op elkaar aansluiten. De thema's die in mijn scriptie naar voren komen zijn maatschappelijke participatie, sociaal culturele ontwikkelingen en vrije tijd. Dit zijn belangrijke thema's van deze tijd. Deze scriptie is het resultaat van 4 jaar hard werken met up en downs.

De opleiding die ik heb gevolgd is Culturele en Maatschappelijke Vorming aan de Haagse Hogeschool. In de eerste 3 jaar was ik nog sterk zoekende naar de specialisatie waarin ik me wilde specialiseren. Het laatste jaar heb ik een sterke voorkeur ontwikkeld voor de specialisatie educatie. Deze interesse is vooral gekomen omdat, ik wilde weten wat er zowel op educatief gebied was. Hoe kun je hier als CMV'er op inspelen? Het belangrijkste en interessanste ontwerp vond ik leren. Door deze les heb ik besloten om mijn scriptie aan vrijtijdsleren te besteden en wat dit zowel inhoud. Maar de vraag is. In welke kader doe ik dit dan? Samen met mijn scriptie begeleider heb ik besloten om dit in het kader van de brede school te doen. Zo is ook de naam van mijn scriptie ontstaan.

Na een vliegende start aan mijn scriptie merkte ik dat de laatste loodsjes het zwaarst wegen. De afronding van mijn scriptie wilde niet vlotten. Ik had vooral het gevoel van nog 3 maanden en dan ben ik klaar. Terwijl mijn scriptie op dat moment juist het belangrijkste was. De lay-out was ook voor mij een zorg. De indeling stond al vast. Alleen wanneer begin ik een nieuwe paragraaf of kan deze paragraaf wel in dit hoofdstuk. Allemaal punten die ervoor zorgde dat ik de laatste 3 weken geen zin meer in mijn scriptie had. Toch heb ik veel goede momenten beleefd bij het schrijven van mijn scriptie. Ik had een wekelijkse afspraak met Gemma op school om aan onze scriptie te werken. Dit motiveerde ons beide. De bibliotheek afspraken met Jennifer en Samantha waren ook amusant. Vooral als je opzoek gaat naar een boek en je komt er pas na dertig minuten achter dat het op boek op een andere etage staat. Maar wat vooral interessant is om te zien en te horen dat iedereen met hetzelfde probleem zat. Hoe pep ik mezelf weer op om aan mijn scriptie te werken dag in en dag uit? Vele gesprekken als vriendinnen onderling waren hiervoor nodig.

Voor het eindresultaat van mijn scriptie wil ik een aantal mensen bedanken. Allereerst mijn scriptie begeleider F. Berkers. Hij heeft mij op weg geholpen met de keuze in een doelgroep in de ontwerpfase. Maar de woorden 'denk jij door dan denk ik met je mee' is echt een tekst voor op een tegeltje en deze woorden zal ik ook nooit vergeten. De tweede docent die ik wil bedanken J. Bihari. Zij was er altijd als ik vragen had of problemen met mijn inhoudsopgave had. De twee wekelijkse gesprekken hebben me veel inzicht gegeven over de opbouw van mijn scriptie en de thema's die ik wilde behandelen. Als je het even niet meer zag zitten pepten ze je op zodat, je weer nieuwe energie had om verder te gaan. De laatste mensen die ik wil bedanken zijn allemaal mensen die dicht bij me in de buurt staan. Zoals mijn vriendinnen die altijd klaar voor me stonden. Mijn ouders die elke week vroegen hoever het stond met mijn scriptie en aangaven dat ik wel even moest opschieten voor mijn eigen best wil. Maar ze stimuleerde en motiveerde me om door te gaan. Last but not least mijn vriend die naast zijn eigen moeilijke tijd in Uruzgan het begrip kon opbrengen om naar mijn gezeur over school te luisteren. Hij was zelf een moeilijke periode aan het afsluiten. Hij was diegene die mij liet merken dat ik het aankon en niet zo moeilijk over van alles moest nadenken. Iedereen die dicht bij mij heeft gestaan wil ik daarom ook bedanken via deze weg.

Het laatste wat ik alleen nog wil zeggen. Veel lees plezier!

Joni Hazebroek
CMV 4
Haagse Hogeschool
Juni 2008

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Ter geleide	4
Hoofdstuk 1: theoretisch kader	
Inleiding	6
1.1 Identiteitsontwikkeling.	6
1.2 Kinder-maatschappelijke participatie	7
1.2.1 kinder-maatschappelijke participatie binnen de brede school	7
1.2.2 participatieladder	7
1.3 Pedagogische en sociologische elementen	8
1.4 Formeel, non-formeel en informeel leren	9
1.5 Vrije tijd en leren	11
1.5.1 vrijtijdsleren	13
1.6 Sociale bindingen en sociale competenties	13
Samenvatting	16
Hoofdstuk 2: de brede school	
Inleiding	17
2.1 Wat is een brede school	17
2.1.1 Herkenbaarheid brede school	18
2.1.2 Functies van de brede school	18
2.2 Dagarrangement	19
2.3 Samenwerking van organisaties	21
2.3.1 Pedagogische basisvoorwaarden	23
2.4 Sterke en zwakke punten	24
2.5 Verschil met regulieronderwijs	28
Samenvatting	30
Hoofdstuk 3: cultuureducatie	
Inleiding	31
3.1 Cultuureducatie	31
3.2 Voorbeelden cultuureducatieve instellingen	33
3.3 CMV'er en cultuureducatie	34
Samenvatting	38
Hoofdstuk 4: de kunstmagneet	
Inleiding	39
4.1 Kunstmagneetscholen	39
4.2 Praktijk voorbeelden	42
Samenvatting	48
Conclusie	49
Literatuurlijst	51

Ter geleide

Aanleiding voor het onderwerp

Het aantal brede scholen in Nederland is de laatste jaren ontzettend gegroeid en geen enkele brede school is hetzelfde. De ene brede school doet veel aan cultuureducatie. De andere school richt zich veel op sporteducatie en ict. De laatste jaren zijn er veel discussies geweest over het onderwijs en de manier waarop kinderen tegenwoordig leren. Door de specialisatie educatie kreeg ik extra inzichten over het leerproces van een kind. Ik was me op dit moment al bewust dat ik het over vrijtijdsleren wilde gaan houden, alleen nog niet in welke context totdat ik ergens de brede school tegenkwam. Toen heb ik de link gelegd. Op dit moment moest ik nog wel de doelgroep bepalen. Ik wilde het niet over het voortgezet onderwijs houden dus viel de keuze als snel op het primaire onderwijs dit is de leeftijdsgroep kinderen tussen de 4 en 16 jaar. Deze leeftijdsgroep is vaak onbewust bezig met leren. Door mijn eigen ervaringen in de stages, die ik heb gevolgd in de opleiding sport en bewegen heb ik veel manieren van leren gezien en leren in de vrije tijd. In mijn scriptie wil ik hier verbanden tussen leggen.

Hoofdvraag

Hoe kan ik als CMV'er in het kader van de brede school een bijdrage leveren binnen vrijtijdsleren van kinderen in de leeftijdscategorie 4 t/m 16 jaar ontwikkelen, opdat die de maatschappelijke participatie en de sociaal-culturele ontwikkeling van de kinderen versterken?

De brede school speelt veel in op de vrije tijd van de kinderen. Maar de vraag die ik mezelf heb gesteld is: Bestaat vrijtijdsleren wel, hoe komt deze tot ontwikkeling en welke factoren spelen mee als je het over vrijtijdsleren hebt binnen de brede school? Maar dat is niet alles want, je kan spreken over vrijtijdsleren maar, welke rol heeft de participatie en sociaal culturele ontwikkeling hier voor rol in? Dit heeft geleid tot de volgende hoofdvraag.
In mijn scriptie probeer ik al deze vragen zo helder mogelijk te beantwoorden.

Deelvragen

Nadat ik de hoofdvraag had bepaald heb ik enkele deelvragen geformuleerd.

1. Hoe komt vrijtijdsleren tot stand bij de brede school?
2. Wat voor effect heeft de brede school op het vrijtijdsleren?
3. Wat is de rol van de CMV'er bij de brede school?
4. Hoe kan de brede school de sociaal culturele ontwikkeling van kinderen stimuleren?
5. Welke rol speelt de brede school bij de maatschappelijke participatie van kinderen tussen de 4 en 16 jaar?

Opbouw van mijn scriptie

Voor de beantwoording van mijn hoofdvraag en deelvragen in mijn scriptie. Heb ik de scriptie in een aantal hoofdstukken opgedeeld. Het eerste hoofdstuk heb ik het theoretische kader uitgewerkt. Het tweede hoofdstuk staat in het teken van de brede school. Hoofdstuk 3 staat in het teken van cultuurparticipatie. Wat is nou cultuurparticipatie en wat voor rol kun je hier als CMV'er binnen de brede school spelen. Hoofdstuk 4 en tevens het laatste hoofdstuk staat in het teken van de kunstmagneetscholen en 3 praktijkvoorbeelden van brede scholen die deelnemen aan de kunstmagneet maar daarnaast ook nog andere projecten hebben.

Hoofdstuk 1:

In dit hoofdstuk geef ik een theoretisch kader weer van de begrippen identiteitsontwikkeling, sociaal culturele ontwikkeling en maatschappelijke participatie daarnaast komen ook nog de begrippen sociale binding en sociale competenties aanbod. Al deze begrippen probeer ik door een

samenhangend verhaal een elkaar te koppelen en zo de functie van deze begrippen binnen de brede school duidelijk te maken.

Hoofdstuk 2:

Hoofdstuk twee gaat het over de brede school. Wat is nou een brede school? Welke doelen en functies heeft een brede school? Wie maken daar vooral gebruik van? Niet alleen de brede school staat centraal maar ook de samenwerking met andere instellingen en de omgeving rondom de brede school. Daarnaast komen ook de sterke en zwakke punten van de brede school naar voren, het aanbod van de brede school en welke verschillen er zijn met het reguliere onderwijs.

Hoofdstuk 3:

In dit hoofdstuk komt de cultuureducatie aanbod. Hoe is cultuureducatie ontstaan en welke betekenis heeft cultuureducatie voor de brede school? Hoe komt de brede school aan cultuureducatie en welke rol kan je als CMV'er hierin spelen en waarom ben je als CMV'er zo uniek binnen de brede school op het gebied van cultuureducatie.

Hoofdstuk 4:

Voor de praktijk voorbeelden in hoofdstuk 4 wilde ik 3 mensen gaan interviewen die wat binnen de brede school doen. In de praktijk bleek dit anders te lopen. Naast meerdere malen met mensen te hebben gebeld die vaak niet wisten bij welke persoon ze moesten zijn. Liet ik altijd mijn telefoonnummer achter en belde ze 2 dagen later terug. Tot mijn grote spijt heb ik geen reactie vanuit de brede scholen gekregen en heb ik een internet onderzoek gedaan naar de scholen. In de eerste paragraaf heb ik het over de verschillende kunstmagneetscholen en wat hun visie op het onderwijs is. Wat houden ze nou eigenlijk in? Wat is hun doel met de kinderen en wat willen ze bereiken? In de tweede paragraaf geef ik drie praktijk voorbeelden van brede scholen die aangesloten zijn bij de kunstmagneet. Maar daarnaast heb ik ook gekeken naar andere projecten die de school allemaal uitvoert.

Conclusie:

In de conclusie breng ik al het geschreven samen in een verhaal. Waarin ik alle begrippen met elkaar verbind om een duidelijk antwoord te geven op mijn hoofdvraag die ik al eerder heb gesteld.

Ieder hoofdstuk wordt begonnen met een inleiding en afgesloten met een korte samenvatting.

De gebruikte bronnen

De bronnen die ik heb gebruikt voor mijn scriptie zijn verschillende boeken. Zowel van de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming als boeken uit de bibliotheek die met dit onderwerp te maken hebben. Daarnaast heb ik gebruik gemaakt van enkele rapporten die met dit onderwerp te maken hebben en heb ik verschillende websites bezocht. Daarnaast heb ik ook gebruik gemaakt van mijn eigen ervaringen als CMV'er

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

Inleiding

Bijna alles wat mensen in hun leven doen heeft te maken met verschillende culturele vormen. Daarnaast hoeft 'sociaal' niet altijd met andere te betekenen. Als je bijvoorbeeld een boek zit te lezen ben je ook bezig met de sociaal culturele ontwikkelingen. Sociaal culturele ontwikkelingen heeft te maken met *meedoen*.

Dit kan zijn zingen, dansen, sporten, lezen en tv-kijken iedereen kan dit voor recreatieve doelen doen, of om er iets mee te bereiken voor zichzelf. Welke doelen jezelf, als deelnemer, aan een activiteit verbindt, maakt wel uit voor hoe je die beoefent, voor de rollen die je erin en ermee kunt spelen; er zijn verschillende manieren van meedoen. (van Oenen,Hajer,2001) Dit hoofdstuk is een theoretisch kader waarin informatie staat beschreven die ook in de aankomende hoofdstukken in deze scriptie naar voren komen. In dit hoofdstuk behandel ik meerdere onderwerpen die van belang zijn voor een brede school en hoe de kinderen op een brede school les krijgen. Het eerste gedeelte gaat over de identiteitsontwikkeling in samenhang met maatschappelijke participatie. In het tweede gedeelte van dit hoofdstuk gaat het over leren. Welke vormen zijn er van leren en wat heb je ervoor nodig? Maar ook vrije tijd en leren wordt beschreven in dit hoofdstuk. Wat is nou leren in je vrije tijd en wat heb je ervoor nodig? En in welke vormen heb je het? In het laatste gedeelte van dit hoofdstuk ga ik in op sociale competenties en sociale bindingen. Hoe ontstaan deze sociale competenties en waarom kun je het koppelen aan sociale bindingen. Al deze onderwerpen geven een theoretisch achtergrondkader over de manier waarop kinderen leren en in welke context ze het doen. .

1.1. Identiteitsontwikkeling, sociaal culturele ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

Door de handels- en denkwijze komen niet directe specifieke gedragskenmerken naar voren als het om de sociale culturele ontwikkeling gaat. Kinderen moeten zelf richting geven aan hun gedrag en handelen binnen deze context. Dit doen ze door een beeld van zichzelf op te bouwen, te kijken wat hun mogelijkheden zijn binnen hun gestelde doelen. Ze kunnen duidelijk hun voorkeuren uitspreken voor activiteiten of andere manieren van leren. Al deze begrippen kunnen we met de term identiteit aanduiden. Identiteit staat voor 'wie en wat je bent'. Wie je bent heeft te maken met de relatie tot sociale culturele ontwikkelingen en waarin je leert deelnemen tot een activiteit. (van Oenen, Hajer, 2001) Identiteit is niet iets wat diep bij ons in de natuur verscholen ligt. Identiteit is iets wat door ons zelf en onze omgeving waarin we leven wordt gecreëerd en steeds veranderd. We kunnen duidelijk vertellen wie wij zijn en wat wij willen. Onze identiteit opbouwen is een leerproces dat verloopt via verschillende leerprocessen en sociale culturele ontwikkelingen. We kunnen pas over leren praten wanneer er een verandering optreedt in de identiteit. Wanneer een kind op een andere manier naar de wereld kijkt en zelfsturing geeft aan zijn leerproces.

Een belangrijk kenmerk van leren is participatie. Leren binnen participatie is niet hetzelfde als het verwerven van losse vaardigheden. Alle losse vaardigheden die je opdoet binnen een activiteit zorgen dat er een verandering ontstaat binnen de persoon. Identiteit en het leren participeren zijn beide zaken die te maken hebben met het leerproces.

Leren meedoen betekent eigenlijk het verwerven van kennis en vaardigheden die nodig zijn om in de praktijk goed te kunnen functioneren. Door het deelnemen aan activiteiten ervaren kinderen succeservaringen en wordt het zelfvertrouwen verbeterd. Deze manier van participatie legt de nadruk dat kinderen zelf gemotiveerd zijn om er bij te horen en mee te willen doen.

1.2. Kinder- maatschappelijke participatie

Participatie bij kinderen is eigenlijk hetzelfde als maatschappelijke participatie. Kinderen nemen deel aan het maatschappelijke leven. Je kunt het dan hebben over besluitvormingen binnen instellingen voor kinderen. Kinderen zijn binnen deze functie dan actoren zij beïnvloeden de besluitvorming. Een besluitvorming die hun ook goed keuren en die ook specifiek op hen is gericht. Van Gils (2001) beschrijft als volgt wat kinderparticipatie inhoud; *Kinderparticipatie is het democratisch proces waardoor kinderen actief betrokken worden bij de besluitvorming die ook hen aangaat.*

1.2.1. Kinder- maatschappelijke participatie binnen de brede school

De kinderen stellen een activiteitenprogramma samen die naar hun wens is. Zij hebben inspraak over de activiteiten en geven aan of ze iets wel of niet leuk vinden. Op deze manier geef je de kinderen een gevoel van verantwoordelijkheid. Door het verantwoordelijkheidsgevoel ontstaat er meer zelfvertrouwen bij de kinderen en hebben ze ook het gevoel dat ze ergens bij horen. Er wordt naar hen geluisterd, ze zijn belangrijk, hun mening is ook van belang.

Behalve dat ze verantwoordelijkheden krijgen doen ze ook nog wat voor de omgeving om hun heen. Met hun inzet verandert ook de kijk op de samenleving. Niet alles is meer vanzelfsprekend. Ze zien in dat het niet zo makkelijk is om even een voetbaltoernooitje te organiseren. Een belangrijk punt bij kinderparticipatie is het leerproces. Kinderen zijn actief bezig met hun leerproces en zijn hier ook bewust mee bezig. Kinderparticipatie is ook een middel tot integratie. Ze leren dat ze meer invloed kunnen uitoefenen op personen uit hun omgeving. Zo worden ze meer betrokken bij de burgers om heen.

De fysieke omgeving heeft veel invloed op hoe een kind opgroeit. Je kunt dan denken aan het eigen huis, de tuin, de straat waar ze een speelplek hebben, de weg naar school toe. Er moet ook een goede verhouding zijn tussen veiligheid, geborgenheid en mogelijkheden om zichzelf te ontdekken. Kinderen gebruiken en ervaren ruimtes om zich heen anders dan volwassenen. Zo zijn er verschillen over de straat, buurt en speelplekken in de omgeving om het kind heen. Vroeger werd er weinig rekening gehouden met de omgeving van het kind. Om kinderen direct te kunnen benaderen moet je inspringen op hun beleavings- en leefwereld. Het terugkoppelen van communicatie zowel tussen de kinderen als de instellingen is van groot belang. Meedenken en meebeslissen is de belangrijkste factor bij kinderparticipatie

1.2.2. De participatieladder

Kinderparticipatie kan op verschillende niveaus in onze samenleving afspelen. Alle niveaus samen vormen een participatieladder. Om duidelijke groeimogelijkheden tussen kinderen aan te geven is er onderscheid gemaakt in verschillende niveaus van kinderparticipatie. In de verschillende niveaus zit een stijgende lijn die van incidentele naar structurele kinderparticipatie gaat.

Bij incidentele participatie gaat het erom dat kinderen maar eenmalig bij bijvoorbeeld een project betrokken zijn. We hebben het dan over ad hoc. Voor de brede school is het belangrijk dat ze werken met een structurele kinderparticipatie. Dit houdt in dat kinderen niet eenmalig bij een project worden betrokken maar het gehele proces meemaken. (Nugter, 2005).

Onderaan de ladder, deze staan niet op een treden geplaatst op het voorbeeld, staan drie vormen participatie die ook wel schijnparticipatie worden genoemd. We hebben het dan over ;

Manipulatie: Kinderen worden dan ingezet bij het bespreken van bijvoorbeeld verschillende projecten. Maar door het taalgebruik van de volwassenen weten de kinderen niet waar ze het over hebben en kunnen ze het verloop van het project niet volgen.

Decoratie: Kinderen worden dan gebruikt als een soort opvulling van de kamer. Ze zitten erbij maar hebben niets in te brengen. Ze zijn dan over het algemeen aanwezig voor de show.

Afkopen: Bij deze vorm participatie lijkt het erop dat kinderen een stem hebben. Maar dat is niet waar. Hun stem die ze uitspreken heeft totaal geen invloed op de uiteindelijke besluitvorming over een project.

Naast deze drie niveaus van schijnparticipatie zijn er vijf niveaus die zich wel richten op kinderpacticipatie.

Informereren: De kinderen worden als informatiebron gebruikt maar worden ad hoc betrokken bij het proces van het project.

Raadplegen: Het project binnen de brede school wordt door volwassenen uitgevoerd maar de jeugd wordt geraadpleegd over de inhoud van het project. De mening van de kinderen over het aankomende project wordt serieus genomen door de volwassenen.

Adviseren: De uitvoering van het project wordt gecoördineerd door volwassenen, maar de kinderen worden overal bij betrokken in het gehele proces. Het project wordt gecoördineerd door volwassenen, maar de jeugd wordt bij ieder onderdeel van het proces betrokken.

Coproduceren: De kinderen nemen het initiatief tot het project en nemen alle besluiten in de zowel de organisatie als de uitvoering. De volwassenen hebben hierin een begeleidende rol. Ze kijken van de zijlijn toe als een coach of alles goed gaat.

(Mee)beslissen: De kinderen nemen het initiatief tot het project en voeren deze ook uit. De kinderen beslissen zelf of ze volwassenen betrekken bij hun besluitvorming over het project dat ze willen uitvoeren.

Om aan kinderpacticipatie te voldoen is het belangrijk dat je goed naar de kinderen luistert. Hierbij is het wel belangrijk dat je de kinderen serieus neemt met welke ideeën ze ook komen. Spreek altijd de taal van de kinderen zodat ze je beter begrijpen. Sluit aan met de werkvormen bij de leeftijd en de belevingswereld van de kinderen. Zorg ervoor dat de kinderen daadwerkelijk resultaten zien. Dan kun je pas spreken over kinderpacticipatie. Bespreek altijd de resultaten met de kinderen zowel de goede als slechte resultaten. En als er een resultaat is geboekt moet deze op korte termijn zichtbaar zijn voor de kinderen. Op deze manier worden hun gedachten gevisualiseerd. Het is belangrijk dat je financiën beschikbaar stelt voor begeleiding en uitvoering. Hierbij is lokale ondersteuning bij de uitvoering noodzakelijk. Zorg ervoor als brede school, instelling, sportvereniging enzovoort dat kinderpacticipatie geen eenmalige activiteit is maar een structurele werkhouding. Kinderen hebben recht op informatie en duidelijkheid: geef aan waarom de dingen zijn zoals ze zijn en maak duidelijk wat de grenzen zijn.

bron: participatieplaza.nl

Om aan kinderpacticipatie te voldoen is het belangrijk dat je goed naar de kinderen luistert. Hierbij is het wel belangrijk dat je de kinderen serieus neemt met welke ideeën ze ook komen. Spreek altijd de taal van de kinderen zodat ze je beter begrijpen. Sluit aan met de werkvormen bij de leeftijd en de belevingswereld van de kinderen. Zorg ervoor dat de kinderen daadwerkelijk resultaten zien. Dan kun je pas spreken over kinderpacticipatie. Bespreek altijd de resultaten met de kinderen zowel de goede als slechte resultaten. En als er een resultaat is geboekt moet deze op korte termijn zichtbaar zijn voor de kinderen. Op deze manier worden hun gedachten gevisualiseerd. Het is belangrijk dat je financiën beschikbaar stelt voor begeleiding en uitvoering. Hierbij is lokale ondersteuning bij de uitvoering noodzakelijk. Zorg ervoor als brede school, instelling, sportvereniging enzovoort dat kinderpacticipatie geen eenmalige activiteit is maar een structurele werkhouding. Kinderen hebben recht op informatie en duidelijkheid: geef aan waarom de dingen zijn zoals ze zijn en maak duidelijk wat de grenzen zijn.

1.3 pedagogische en sociologische elementen

Kinderpacticipatie kent een pedagogisch maar ook een sterk sociologisch element. Het belang van kinderpacticipatie is de ontwikkeling van het kind en tegelijkertijd ook die van de maatschappij om het kind heen. Via niet formeel leren stimuleert men de sociale culturele ontwikkeling van jongeren. Vele instellingen spelen in op het kader niet formeel leren. Kinderen willen steeds meer betrokken raken bij het verschillende processen.

Hoe kun je kinderen nu het beste actief betrekken?

Er zijn een aantal aspecten die de aanpak van kinderpacticipatie beïnvloeden. In principe kan de leeftijd geen beperking zijn voor de kinderpacticipatie maar in de praktijk is dit anders. Kinderen van zes jaar beslissen anders dan kinderen van tien jaar.

Informeel versus formeel: Als kinderen de straat beschilderen met 'stop, of ik bel de politie' is dat een poging tot informele participatie; kinderen proberen buiten de gevestigde structuren de situatie (publieke ruimte) te beïnvloeden. De krijttekenen zijn onmiskenbare signalen.

Anderzijds zijn er verschillende vormen van formele kinderpacticipatie zoals bijvoorbeeld een kinderraad in een wijk.

Ad hoc versus structureel: Een ad hoc participatieproces is op basis van een heel concrete situatie gestart en niet op basis van een procedure die structureel voorzien is.. Een bepaalde ad hoc situatie geeft bijvoorbeeld aanleiding om kinderen inspraak te geven Gemeenten kunnen met een uitgewerkt speelruimteplan op structurele wijze vorm geven aan inspraak. (verslag van een seminar over kinderparticipatie, 2003)

Tabel 1: participatie tabel

Participatie verhogen in maatschappelijk leven	Leren participeren
- Deelname bevorderen aan organisaties, jeugdraden, vrijwilligerswerk - Activiteiten, initiatieven en projecten voor participatie - Erkenning van intermediaire zoals jongerenwerkers - Zicht op obstakels voor participatie van achtergestelde groepen - Evaluatiemethoden voor participatie	- Binnen- en buitenschools - Maatregelen op het terrein van het niet-formeel en informeel leren - Wisselwerking tussen alle leervormen voor participatie - Participatie leren door doen, in de eigen omgeving - Erkenning rol intermediaire - Publieke bewustmaking van het nut van participatie, vooroordelen bestrijden - Analyse van uitsluitingmechanismen

Bron: rapport kinderparticipatie

1.4 Formeel, non- formeel en informeel leren

Leren binnen school kan op drie manieren worden toegelicht binnen een driedeling. Je kunt spreken over formeel-, non-formeel en informeel leren.

Formeel leren vindt plaats binnen een gestructureerd onderwijssysteem, waarbinnen lesmethodes zijn gestandaardiseerd. Het is gericht op het verweven van cognitieve kennis die meetbaar is. Het traject van dit leren wordt over het algemeen altijd afgesloten met een examen. Over het algemeen is er altijd sprake van een leerplicht. (Unesco, Europese commissie (levenslang leren), Raad van Europa, 2004)

Formeel leren vindt actief binnen de school plaats. Er is altijd sprake van een klaslokaal of werkruimte. Daarnaast is er altijd een leraar of begeleider aanwezig die aansprakelijk is voor het programma binnen de school. Deze persoon is verantwoordelijk voor de inhoud en de doelen van de vakken. Maar formeel leren doet zich ook nog op andere vlakken voor zoals, op het gebied van sport en bewegen. Een voorbeeld hiervan is dat er verschillende spelposities worden geoefend tijdens voetbal. Deze vorm van leren heeft dus te maken met het leren binnen een context van een onderwijssysteem. Het betreft een periode dat je verplicht wordt om te leren.

Bij non-formeel leren is buitenschools leren in een leeromgeving die in zekere mate gestructureerd is. De activiteiten vinden plaats buiten schoolverband, bijvoorbeeld binnen buurtcentra. Het is gebaseerd op leerdoelen binnen een afgebakend tijdsbestek en het is een bewust proces. Er is geen sprake van toetsing. De leerervaring hebben vooral betrekking op vaardigheden en competenties. Het uitgangspunt is vrijwilligen deelname

(Unesco, Europese commissie (levenslang leren), Raad van Europa, 2004)

Onder non- formeel leren vallen velen verschillende activiteiten. Sportverenigingen, verlengde schooldag, kunsteducatie enz. komen allemaal aanbod. Naast het formele leren speelt het non-formele leren een grote rol binnen de brede school. Het bieden van naschoolse activiteiten op het gebied van educatie in samenwerking met andere organisaties komt steeds vaker voor. De kinderen van de brede school leren niet alleen binnen de uren dat ze formeel leren maar ook daarbuiten. Naast non- formeel leren kunnen we ook spreken over informeel leren.

Informeel leren heeft betrekking op het dagelijkse leven. Het gaat om het spontane leren door te doen.

Informeel leren vindt zowel plaats binnen het gezin als vriendenkring als bij vrijetijdsactiviteiten. (Unesco, Europese commissie (levenslang leren), Raad van Europa, 2004)

Het informele leren is een ongeorganiseerd proces dat levenslang door zou gaan. Het verwerven

van kennis en vaardigheden is altijd aanwezig. Doen door ervaren en contact met personen uit de directe omgeving spelen hier een grote rol in. Bij informeel leren zijn er meerdere invloeden aanwezig dan een bepaald persoon. Vriendengroepen en individuele personen en gebeurtenissen spelen een grote rol. Informeel leren komt ook voor in de context van de brede school. Alleen zijn personen en organisaties er niet bewust mee bezig met de kinderen. (de waal, 2000)

Het non-formeel leren en informeel leren hebben een grote invloed op het buitenschoolse leren. Deze twee manieren van leren gebruikt de omgeving van het kind buiten de school om kennis te verwerven op alle gebieden die hij nodig heeft om goed in de samenleving te kunnen functioneren.

Buitenschools leren of ook wel non- formeel of informeel leren is een breed begrip dat wordt gebruikt voor allerlei vormen van leren. In je vrije tijd, deelname aan sport, cultuur en buitenspelen zijn de meeste activiteiten waar kinderen het meeste deel aan nemen.

Hoewel buitenschools leren steeds meer in de belangstelling komt te staan spelen recreatie, sport en cultuur een steeds belangrijkere rol. Het verbreden van interesses, kennis, vaardigheden en hobby's spelen een steeds belangrijkere rol.

In het buitenschools leren gaat het vooral om vormende aspecten zoals sociale vaardigheden en zelfredzaamheid.

Schoolse leren is een gespecialiseerd gebeuren dat zich helemaal toespits op het binnenschoolse leren. Bij het buitenschoolse leren wordt ook gekeken naar de gehele ontwikkeling en de ervaringen die hij opdoet buiten de reguliere schooltijd. Bij buitenschools leren kunnen kinderen maatschappelijk participeren in diverse verbanden en hun sociale competenties die ze al beschikken verbeteren. Er is veel te zeggen over buitenschools leren. Volgens Studulski (2002) zou buitenschools leren zinvoller zijn en meer bijdragen aan de ontwikkeling van het kind. Bij het buitenschoolse leren worden veel sociale competenties ontwikkeld die kinderen in de toekomst nodig hebben. Je kunt dan denken aan flexibel zijn, het ontwikkelen van sociale vaardigheden en het verbeteren van de onderlinge samenwerking. Bentely stelt dat er drie voordelen zijn aan buitenschools leren.

Het eerste voordeel is dat er meer gebruik gemaakt wordt van het netwerk dan binnen de school. De kinderen komen meer met andere instellingen en kinderen in aanraking. Het tweede voordeel is dat kinderen zelf hun leeromgeving kunnen kiezen en hierdoor hun eigen leerproces kunnen organiseren. Het laatste voordeel is dat kinderen meer vrije tijd buiten de school door brengen dan dat ze daadwerkelijk op school zitten.

Buitenschoolse activiteiten zijn ook echt activiteiten die buiten school plaats vinden.

Door buitenschoolse activiteiten kunnen kinderen hun talenten verder ontwikkelen. Door de talenten van deze kinderen verder te ontwikkelen draag je als samenleving bij aan de latere carrière van een kind. Een voorbeeld hiervan is; als kind kon je heel goed gitaar spelen. Door buitenschoolse activiteiten heb je, je talent verder ontwikkeld en kun je gitarist worden in een wereldberoemde band. Ook kun je met buitenschools leren algemene vaardigheden verder ontwikkelen. Buitenschools leren kan erbij dragen dat je beter wordt in iets wat je graag doet en goed kan. (de Waal, 2000)

Voorwaarden voor buitenschools leren zijn dat je de omgeving rondom het kind intensief wordt gebruikt. Kinderen kunnen leren en gebruik maken van situatie die uit de omgeving ontstaan. Je kunt dan denken aan het verbeteren van de sociale competenties of sociaal culturele ontwikkeling. Er moet ook een goede afweging zijn tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten. Het is daarom van belang dat de professionals hun activiteiten goed op elkaar afstemmen en daarbij rekening houden met de ontwikkeling van het kind. De kinderen die aan de brede school deelnemen zijn vaak ook intensief bezig met buitenschoolse activiteiten waarin ze ook veel kennis tot zich nemen.

1.5 Vrije tijd en leren

Waar vroeger leerprocessen in de vrije tijd zoals opvoedingsdoelstellingen, onderwijspraktijken en arbeidssituaties losstonden van elkaar worden er nu vaker onderling verbanden gelegd tussen deze drie begrippen. Vrije tijdsbesteding gaat een steeds grotere rol spelen in het leren. Als we spreken over leren in de vrije tijd. Dan kunnen we dit op drie niveaus doen.

1. Vrije tijd als onderwerp van leren (leren over vrije tijd);
2. Vrije tijd als plaats van leren (leren in vrije tijd);
3. Vrije tijd als motivatie om te leren (leren door vrije tijd);

Vrije tijd als onderwerp van leren komt voor bij zowel binnen- en buitenschools leren terug en er wordt hiermee aaneengesloten bij de invulling van de vrije tijd. Er kan gesproken worden dat er vanuit de wens van de kinderen wordt gewerkt. Dit kan zijn op gebied van kennis, vaardigheden of andere specifieke terreinen die met vrijetijdsbesteding te maken hebben. Het aanbod vindt plaats aan de persoon. Vroeger lag de verantwoordelijkheid van het leren bij de persoon zelf. De omgang van vrije tijd moest zelf worden ingevuld. Op school leerde je de basisvakken en na schooltijd was er tijd voor ontspanning. In de loop der jaren is er veel veranderd. Vrije tijd is een apart onderwerp geworden op school. Er is niet meer alleen plaats voor de basisvakken maar jezelf op andere gebieden ontwikkelen door aangepast activiteiten zorgen ervoor dat kinderen steeds meer bagage krijgen over het invullen van de vrije tijd.

Als we het hebben over vrije tijd als plaats van leren dan hebben we het over korte of langere activiteiten projecten die in een bepaalde periode uitgevoerd worden. Het organiseren van sportactiviteiten staat hierbij hoog aangeschreven. Begrippen zoals integratie, participatie en leefbaarheid spelen een grote rol. Tevens is het belangrijk dat je verbanden legt tussen individuele leerprocessen, aspecten van participatie en de vormgeving van de persoon binnen zijn/haar eigen leven. Een voorbeeld van leren op een plaats is een museum. Door het volgen van een rondleiding ben je bewust bezig met het verbreden van de kennis. In het kader van de brede school is dit een goede manier om de kinderen hun kennis te laten verbreden dan alleen de schoolbanken. Door optimaal gebruik te maken van de omgeving rondom de brede school worden kinderen gestimuleerd om actief gebruik te maken van hun omgeving.

Bij vrije tijd als motivatie om te leren gaat het erom dat mensen de vrije hand krijgen om zelf te kiezen wat ze met hun vrije tijd willen gaan doen. Het streven is om personen verder te laten kijken dan alleen maar waar ze zin in hebben. Het stimuleren en het ontdekken van nieuwe activiteiten of het verbeteren van activiteiten speelt een grote rol. Maar de eigen invulling van de tijd staat centraal. Over het algemeen werkt leren stimulerend en motiverend wanneer het is verbonden met vrije tijd en er eigen keuzes gemaakt mogen worden. Door deze manier van leren vergroten mensen op heel veel manieren hun horizon. Wanneer er onvoldoende aandacht wordt besteed aan programma's binnen de brede school kunnen kinderen die op deze manier leren vaak afhaken. Een aansprekend programma is van groot belang. (de Waal, 2004)

Waar het leren in de vrije tijd erg op individu is gericht en leren uit eigen beweging erg waardevol is. Kan het ook voorkomen dat mensen na verloop in hun leerproces vastlopen.

Dit kan komen door verschillende manieren: Er is te weinig steun, er wordt niet aangemoedigd, de inspiratie is weg of er ontstaat een probleem en ze weten niet hoe ze die moeten oplossen. Mensen leren door zowel negatieve als positieve ervaringen.

Kinderen hebben een evenwicht nodig tussen gestructureerd -en ongestructureerd spelen en vrijheid. De ouders of begeleiders spelen een grote rol tussen het evenwicht vinden van het aanbod en het bieden van een veilige omgeving van de kinderen. In de praktijk komen verschillende niveaus voor waarin de kinderen hun vrije tijd besteden. We onderscheiden vijf niveaus in de praktijk.

1. Het vrije spel, zonder de aanwezigheid van de ouders. Je kunt dan veelal denken aan het spelen buitenshuis. Het meest voorkomende voorbeeld binnen de praktijk is dat de zoon of

- dochter van een persoon bij een vriendje of vriendinnetje speelt. Ook buitenspelen valt onder dit niveau zelfstandig buitenspelen terwijl de moeder een kopje thee binnen met oma drinkt.
2. Het vrije spel waar volwassenen supervisie hebben op de achtergrond. Je kunt dan denken aan zwemmen en spelen in de speeltuin. Ouders hebben binnen dit niveau een sturende factor. Ze zijn niet zozeer bezig met het invullen van hun vrije tijd. De ouders gaan ergens naartoe en het kind krijgt vervolgens de ruimte om zijn eigen weg te kiezen. In deze situatie ben je als persoon meer een supervisor. Je geeft iets aan en het kind kan er wat meedoen.
 3. Mix van vrij spel en een activiteitsaanbod, volwassenen begeleiden op de achtergrond. Voorbeelden hiervan zijn hutten bouwen, buitenschoolse opvang en zomerkampen. De kinderen en ouders krijgen een aanbod aangeboden en kunnen hierop inspelen door deelname bij bijvoorbeeld een zomerkamp. Tijdens een zomerkamp is het van belang dat vrije tijd en leren momenten goed zijn gedoseerd. Over het algemeen staat samenwerking en het ontmoeten van andere kinderen centraal. De volwassenen zijn een sturende factor op de achtergrond. Je kan ook wel spreken van een coach.
 4. Activiteitsaanbod met keuze elementen, waar volwassenen begeleiden. Je kunt dan denken aan zomerkampen, musea zoals 'Ontdekje plekje' waar begeleiding van belang is. Bij deze vorm van vrije tijd gaat het er vooral om dat het ook veilig moet zijn. Als een kind bijvoorbeeld naar een cursus techniek gaat moet hier goede begeleiding bij zijn voor de veiligheid. De volwassenen die begeleid kan ook een vrijwilliger zijn. De professional kan in deze situatie de activiteiten aanbod bedenken en verder ontwikkelen. Bij zomerkampen is het over het algemeen zo dat begeleiders van belang zijn voor de veiligheid van de kinderen, toezicht houden op de kinderen en het stimuleren van deelname aan activiteiten.
 5. Vastgestelde programma's met begeleiding van volwassenen. Over het algemeen zijn dit de verlengde schooldag, muziekles en cursussen. Volwassenen geven dan duidelijk aan hoe iets moet. Als kind heb je geen aandeel in de programmering van het aanbod of de uitvoering van een cursus. Je schrijft je ergens voor in en je voert het uit.

Waar vroeger de nadruk werd gelegd op de individuele ontwikkeling van het kind binnen zijn vrije tijdbesteding. Is het tegenwoordig van belang dat het kind verschillende competenties verder ontwikkeld binnen zijn/ haar vrije tijd. Het verder ontwikkelen van sociale vaardigheden en het aangaan van een dialoog met andere kinderen is heel belangrijk. De vrije tijd die kinderen hebben moet mogelijkheden bieden voor interactie en het uitwisselen van ervaringen stelt Du Bois-Reymond (1998). Hij stelt dat ouders de verantwoordelijkheid van het opvoeden van hun kind steeds meer de verantwoordelijkheid leggen bij school. Hierdoor wordt vrije tijd steeds meer gezien als een soort van leerplaats. De laatste jaren zijn we gaan beseffen dat vrije tijd steeds meer aan formeel leren is gekoppeld of ook wel spelenderwijs zoals het binnen de brede school aan toe gaat. Binnen het leren in je vrije tijd worden er verschillende competenties ontwikkeld of verder ontwikkeld. Je kunt dan denken aan het verwerven van kennis, vaardigheden en persoonlijke eigenschappen zoals het ontwikkelen van zelfvertrouwen, flexibiliteit en zelfsturing. Tegenwoordig wordt er steeds meer met de kinderen overlegd wat hun wensen zijn op het gebied van vrije tijdsbesteding en de invulling daarvan. De brede school maakt hier intensief gebruik van en verbeterd zo de ontwikkeling van kind op het gebied van maatschappelijke participatie en sociaal culturele ontwikkelingen. Vrije tijd wordt ook steeds meer gezien als een tijd waarin kinderen leren. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld samenwerking bij een sportvereniging. Het is wel belangrijk dat je kinderen hierin begeleid en steunt. Je moet een balans vinden in formeel en informeel leren bij een kind. Het is nog altijd de keuze van het kind hoe hij/ zij zijn vrije tijd invult en de professional moet daar dan op in spelen. Als CMV'er kun je hier goed op in spelen. Het is belangrijk dat bij de deelnemers van een activiteit plezier en interesses hebben binnen het onderwerp. De kwaliteit van een activiteit moet hoog zijn en de doelen duidelijk geformuleerd. De doelen moeten ook verwezenlijkt kunnen worden door een CMV'er. Je moet daarom als CMV'er altijd duidelijk naar instellingen zijn wat je wil bereiken met de vrije tijd van kinderen en de activiteit die daar binnenin plaats zal vinden. Als CMV'er moet je instellingen duidelijk maken dat vrije tijd een groot deel van iemand leven is. Steeds meer sportverenigingen en brede scholen geven kinderen steeds meer inspraak over de invulling binnen de activiteiten.

1.5.1. Wat is nou vrijetijdsleren?

Wat is vrijetijdsleren? In alle boeken die ik heb gelezen die met vrije tijds invulling te maken hebben staat geen concrete definitie wat nou vrijetijdsleren is. Onder vrijetijdsleren valt informeel en non-formeel leren. Leren zonder dat je er daadwerkelijk van bewust bent. Vrijetijdsleren komt overal voor maar staat vooral beschreven als 'Leren in je vrije tijd'. De Waal heeft het zelfs over vrijetijdsbesteding. Wat is nou vrijetijdsleren en wat moet er gebeuren als je met vrijetijdsleren bezig bent. Op deze vraag kan ik geen antwoord geven want dit is voor elke kind anders. Elk kind leert op een andere manier in zijn vrije tijd. Hier kan hij/zij heel bewust mee bezig zijn. Maar het kan ook spontaan gebeuren zonder dat het kind het doorheeft. Als het spontaan gebeurt heeft het kind pas later door dat er een kennisoverdracht is geweest. Maar het kan ook pas jaren later voorkomen dat het kind de kennis later gebruikt. Leren doen we overal en op elk moment. Maar we moeten ook weten wat kinderen zo al doen in hun vrije tijd. Waar besteden ze de meeste tijd in en waar liggen hun interesses of desinteresses. Als CMV'er is dit heel belangrijk dat je hierop in speelt.

Het grootste deel van hun vrije tijd zitten kinderen achter hun computer of de TV. Ook veel vrije tijd gaat in het zitten van sporten onder de kinderen. Dit kunnen zowel individuele als teamsporten zijn. Als kinderen thuis zijn en ze vervelen zich gaan ze vaak naar buiten om andere kinderen te ontmoeten. Wat dan vooral belangrijk voor ze is dat ze samenspelen. Het samen opvullen van de tijd en plezier hebben met elkaar is heel belangrijk. Je kunt dan denken aan een potje straatvoetbal, skaten en spelen in de speeltuin. Al deze activiteiten zorgen ervoor dat het kind verder maatschappelijk participeert binnen een groep. Het aangeven wat ze wel en niet leuk vinden en wat ze voelen als ze binnen een groep zijn is heel belangrijk voor hun. Ik heb geen zin in straatvoetbal dus ga ik naar huis. Of je mag me niet schoppen want, dat doet pijn. Dit zijn allemaal thema's die voorkomen binnen de invulling van de vrije tijd van kinderen. De laatste jaren is het zo dat de kinderen al huiswerk meekrijgen vanuit school. Het is belangrijk dat je als CMV'er dan inspeelt op een moment voor ontspanning voor de kinderen. Even niet bezig zijn met huiswerk en er al helemaal niet aan hoeven te denken is heel belangrijk.

1.6 Sociale competenties en sociale bindingen

Veel kinderen binnen de school nemen deel aan buitenschoolse activiteiten. Op het gebied van sport en bewegen, kunst en cultuur. Voor veel kinderen geldt, als ze niet meedoen met deze activiteiten, dan komen zij weinig tot niet in aanraking met deze vorm van vrije tijds besteding. Met het aanbieden van deze activiteiten wil de brede school de sociale competenties en sociale binding verbreden zowel met de brede school als de omgeving rondom de school.

Definitie sociale competenties

"Het kunnen maken van bewuste en verantwoordelijke keuzen met het oog op je eigen ontwikkeling, en die van andere mensen en van je omgeving. (Van Oenen, Valkenstijn en Bakker, 1999)"

Het gaat bij sociale competenties en sociale bindingen niet alleen om sociale vaardigheden zoals het houden aan je afspraken die met verschillende personen hebt gemaakt.

Je moet je eigen positie kunnen verdedigen, dit houdt in; dat je moet blijven staan waar je voor staat en je niet laten beïnvloeden door andere uit je naaste omgeving. Maar het is ook van belang dat je weet wat je sterken en zwakken punten zijn en deze ook kunt benoemen. Hierdoor leer je eerlijk naar jezelf te kijken en kun je ook aan je eigen blijven werken.

Sociale competenties en sociale bindingen zijn dus verweven met sociale vaardigheden.

De belangrijkste woorden die we gebruiken als we het hebben over sociale competenties zijn: kennis, houding en vaardigheden.

Sociale competenties worden in deze samenleving tegenwoordig gekoppeld aan sociale regels. Sociale regels staan voor waarden en normen in onze samenleving maar ook koppeling met de brede school. Je moet de sociale competenties dan zien als iets dat je kan veranderen en waar je elke dag in je leven mee werkt.

Bij sociale binding binnen de brede school gaat het vooral dat je het gevoel hebt dat je een gevoel van betekenis bent voor de school. En dat je als kind ook gewaardeerd en begrepen voelt door de mensen binnen de brede school.

Definitie sociale bindingen

“Het kunnen leggen en onderhouden van sociale banden; het kunnen functioneren in een diversiteit van sociale verbanden, en daarbij kunnen opereren in verschillende rollen.”

(Van Oenen, Valkenstijn en Bakker, 1999)

Het gaat hierbij tussen verbanden leggen van gezin, vriendschappen, school, de omgeving of buurt waar een kind in opgeroeid.

Sociale bindingen en sociale competenties hangen met elkaar samen zoals ik al eerder heb beschreven in dit stuk. Sociale competenties heb je nodig om met personen in het leven banden aan te gaan. Maar een relatie met een persoon gaat verder. Je blijft eigenlijk continu in een spiraal zitten tussen sociale competenties en sociale verbindingen. Dit betekent dat je in je leven telkens nieuwe sociale banden in je leven met personen aangaat. Meedoen met een buitenschoolse activiteit van de brede school lijkt er dus toe dat je nieuwe verbindingen met personen aangaat en andere sociale competenties ontwikkelt. Voor een persoon zou dit dus betekenen dat hij/ zij meer inzicht- en zelfvertrouwen krijgt en andere sociale vaardigheden ontwikkelt zoals bijvoorbeeld samenwerking. Dit alles lijkt er weer toe dat er onder elkaar weer nieuwe verbanden met elkaar worden gelegd. Als de cirkel rond is. Begint de cirkel weer opnieuw met het leggen van nieuwe sociale bindingen- en competenties.

Voorbeeld

Je doet mee met een buitenschoolse sportactiviteit. Door de verschillende ervaringen die je daar opdoet leer je begrijpen hoe jij omgaat met iets wel of niet kunnen uitvoeren. Je leert omgaan met winnen en verliezen. Door te gaan trainen met elkaar kun je je meten met anderen waar je staat. Ben je verder dan een ander of moet je er nog hard aan trekken om op hetzelfde niveau als de andere persoon te komen. Maar wat vooral belangrijk is. Is dat je samenwerkt en samenspeelt met elkaar in de groep. Door al deze voorbeelden raak je als persoon competent in het leven.

Als de persoon een buitenschoolse activiteit leuk vindt, lijkt dit er al gauw toe dat deze persoon vaker naar deze activiteit zal gaan. Maar het zou ook zo kunnen zijn dat de persoon zo gemotiveerd is geraakt dat hij/ zij ook andere activiteiten wilt uitproberen.

Sociale binding is nodig voor de ontwikkeling van sociale competenties, en dat sociale competenties nodig zijn om sociale binding aan te gaan met een persoon. Sociale competenties kunnen alleen specifiek naar voren komen in een handelingssituatie.

Om aan een goede sociale binding en sociale competenties te werken binnen een activiteit zijn er een paar kenmerken opgesteld waaraan deze moet voldoen.

Inhoud van een activiteit.

Wat heel belangrijk is binnen de buitenschoolse activiteiten van de brede school is dat de activiteit zelf gekozen worden door leerlingen. De activiteiten moeten functioneel zijn en een doel hebben voor leerlingen. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met de vrije tijds invulling van leerlingen en wat ze op school allemaal leren. Door de leerlingen zelf de keuze te geven kun je als begeleider kijken wat de kinderen al weten en een verbinding leggen wat de kinderen nog kunnen leren in de praktijk.

Rollen:

Leerlingen kunnen binnen de brede school een actieve rol spelen. Zo kunnen ze initiatieven nemen tot activiteiten en verantwoordelijkheid dragen tijdens de uitvoering van een programma onderdeel. Als we het over rollen aannemen hebben binnen de brede school dan hebben we het ook meteen over leren. Leren wordt niet gezien als een individuele activiteit binnen de brede school die plaats vindt in de hoofden van de leerlingen. Maar als participatie waarin leerlingen een belangrijke rol in spelen.

Reflectie:

Om te kunnen leren van ervaringen van binnen- en buitenschoolse activiteiten is het belangrijk om te kunnen reflecteren 'op dat wat je hebt gedaan'. Positieve en negatieve ervaringen binnen een groep moeten worden besproken met elkaar. En er moet verder gekeken worden naar dat wat er nog gaat komen binnen de verschillende activiteiten. Als begeleider is het van belang dat je goed observeert en ziet wat de sterke en zwakke punten zijn van leerlingen binnen een groep of uitvoerende activiteit. Door reflectie individueel of met een groep kun je beter zien dat wat de kinderen hebben geleerd zichtbaarder en je kunt het dan voor jezelf meer visualiseren.

Samenwerking:

In zowel binnen- als buitenschoolse activiteiten binnen de brede school gaat het altijd om dat deelnemers met elkaar moeten samenwerken en van elkaar afhankelijk moeten kunnen zijn. Doordat je als groep een doel stelt binnen een activiteit zal je ook naar elkaar moeten gaan luisteren, overleggen en elkaar helpen. Even alleen iets doen is er niet bij. Samenwerking staat voorop. Werken in een groep is van zeer groot belang en heel belangrijk binnen het concept van de brede school.

Succeservaring:

Leerlingen van binnen- en buitenschoolse activiteiten moeten succeservaringen kunnen beleven. Ook bij activiteiten die gericht zijn om de sociale competenties is het belangrijk dat succeservaring voorop staat. Hierdoor vergroot je het zelfvertrouwen van leerlingen binnen een groep of individueel. Toch wordt er op dit moment weinig gekeken naar de ontwikkeling van zelfvertrouwen binnen de brede school. Maar zelfvertrouwen kun je op verschillende manieren ontwikkelen en hierdoor ontstaat er weer een succeservaring

- Zelfvertrouwen in eigen leervermogen;
- Vertrouwen in eigen basiskennis;
- Vertrouwen in bijdragen kunnen leveren in een leerproces van een persoon;
- Vertrouwen opbouwen in nieuwe leerprocessen;

Al deze punten dragen er aan bij dat er een nieuwe succeservaring ontstaat. (Van Oenen, 2001) Door het vieren van successen zullen leerlingen erkenning en waardering krijgen van zowel mensen binnen- als buiten de groep.

Om sociale competenties aan te leren bij kinderen kun je niet uitgaan van de traditionele leermethodes. Beperk het leren door herhaling, blij oefenen met verschillende vaardigheden tot diegene het door heeft en zorg voor een goede sfeer tijdens het leerproces. Zorg ervoor dat je aansluit bij de belevingswereld van het kind; werk met verschillende opdrachten die nieuwe informatie kunnen bevatten deze kunnen dan verbonden worden aan de bestaande kennis, houding en vaardigheden. Laat kinderen merken wat ze al weten en actief zoeken naar nieuwe kennis. Daarnaast moet je zorgen dat de kinderen gebruik maken van hun zelfstandigheid en vertrouwen die ze al bezitten. Ga in op de vraag en behoefte van het kind. Laat de kinderen werken aan 'echte' opdrachten. En reflecteer dit op hun eigen gedragingen en functioneren. Kijk met de kinderen terug naar wat ze al geleerd hebben. Zoek naar werkvormen en leermethoden die bij het niveau van het kind passen. Hierdoor werk je op het leer- en denkniveau van het kind zoals bijvoorbeeld sociaal-emotionele processen. Zorg ervoor dat kinderen succeservaring opdoen dit vergroot hun zelfvertrouwen en het vermogen tot leren. Stimuleer de kinderen tot samenwerking. Hierdoor wordt in het leerproces meer vorm gegeven aan het kind en zal hij/ zij ook verantwoordelijkheid moeten nemen in een gezamenlijk leerproces. Benut de leefomgeving rondom de school. Hierdoor kunnen kinderen beter participeren. Laat de kinderen bezig zijn met normen en waarden, en zorg voor een zinvolle leerinhoud van de lessen en opdrachten. Door de sociale competenties toe te passen op het kind vergroot dit de sociale ontwikkelingen. Op deze manier creëer je een completer beeld voor het kind.

Samenvatting

Als we het hebben over de identiteitsontwikkeling van een kind ontwikkeld hij/ zij deze zelfstandig in de loop van de jaren. Je identiteit wordt door jezelf gecreëerd en je omgeving speelt hier een grote rol in. Toch is het niet zo dat in de loop van je jaren je identiteit veranderd. Op elk moment van de dag ben je bezig met leren en hierdoor veranderd ook weer je identiteit.

Maatschappelijke participatie bij kinderen kun je ook wel kinderpaticipatie noemen.

Kinderparticipatie houdt in dat kinderen betrokken worden in processen die hun aangaan. Binnen de brede school kun je dan denken aan het meedenken en meedoen aan het activiteiten rooster. De kinderen geven dan hun mening over de activiteiten, welke vinden ze wel leuk en welke niet. Door deze manier van werken krijgen de kinderen een gevoel van verantwoordelijkheid maar wordt ze ook verantwoordelijkheid gegeven door bijvoorbeeld een CMV'er. Het is belangrijk dat je als CMV'er verschillende voorwaarden scheidt binnen kinderpaticipatie. Je moet als CMV'er goed naar de kinderen luisteren en ze serieus nemen. Doe je dit niet maar je zegt wel dat je ze een stem geeft dan ben je bezig binnen de participatieladder bezig met afkoping. Sta je als CMV'er wel serieus tegenover de kinderen dan geef je de kinderen serieus een stem en dit leid er weer toe dat je ze meer verantwoordelijkheid geeft maar je bent ook bezig met het verontwikkelen van het kind op het gebied van samenwerking en vertrouwen. Zorg er als CMV'er voor dat kinderpaticipatie binnen de een organisatie, school of sportvereniging niet eenmalig is maar een structurele werkhouding wordt.

Kinderparticipatie valt samen met formeel, non-formeel en informeel leren. Bij formeel leren ben je actief bezig met kennisoverdracht dit gebeurt over het algemeen altijd binnen een gestructureerd onderwijssysteem. Bij non-formeel en informeel leren is de persoon niet actief bezig met het leerproces. Hij of zij leert door bijvoorbeeld thuis koekjes te bakken of te glijden op de glijbaan. Al deze leerprocessen zorgen ervoor dat een kind altijd leert in zijn leven op een bewuste en onbewuste manier. Binnen de brede school wordt er met deze drie manieren van leren gewerkt. Zowel binnen de school als buiten de school. Een dagje op de boerderij kan voor de kinderen een leuk uitje zijn maar, de leerkracht heeft er een ander doel voor ogen. Dat ze iets leren over de boerderij. Non-formeel en informeel leren worden over het algemeen ook buitenschools leren genoemd. Door buitenschools te leren kunnen kinderen hun talenten of hun aandacht voor een bepaald onderwerp verder ontwikkelen. Door buitenschoolse leren worden ook de sociale vaardigheden van kinderen verder ontwikkeld. Dit draagt weer bij aan de maatschappelijke participatie van het kind. Voor het leren binnen de vrije van het kind is geen specifiek definitie voor. Daarom wordt het ook wel vrijtijdsleren genoemd. Een kind leert in zijn vrijetijd zonder dat hij/zij er bewust mee bezig is. Je kunt dit ook zien als non-formeel of informeel leren.

Sociale competenties kunnen verbonden worden aan activiteiten en hoeven niet apart geoefend te worden binnen een school. Het is wel zo dat er op een andere manier geleerd moet worden. School moet niet alleen maar een plek zijn waar kennis opgedaan moet worden. Het is ook een plek waar leerlingen ervaringen opdoen en relaties en sociale verbanden met elkaar aangaan. Goede sociale bindingen en sociale competentie hebben een aantal kenmerken; de inhoud van een activiteit, rollen, reflectie, samenwerking en succeservaring. Deze kenmerken zorgen ervoor dat er een duidelijke en overzichtelijke situatie ontstaat waanneer je goede sociale bindingen verlegt. Als CMV'er kunnen je hierop inspelen door met kinderen bewust en onbewust aan hun sociale vaardigheden te gaan werken. Want de sociale vaardigheden staan weer in verbinding met de sociale competenties en sociale bindingen.

Hoofdstuk 2: De brede school

Inleiding

Halverwege de jaren negentig werden de eerste brede scholen geopend. De brede scholen wilde een netwerk van zorg en opvoeding zijn, met maar als 1 doel de ontwikkelingskansen voor kinderen vergroten. In de loop van de jaren volgden meer brede scholen ze kregen namen als *forumscholen, magneetscholen, buurtscholen, bedrijfstijdenscholen, open wijkscholen, of onderwijskansenscholen*. Vaak spelen deze scholen in op wat er al in de praktijk gebeurt. Een school die gericht is op kinderen met achterstanden bij te spijkeren; een school die nadenkt over naschoolse opvang, zoekt het in een 'sluitende dagindeling.

Maar er gebeurde meer in de loop van de jaren. Er kwamen nieuwe, voor de brede school ontworpen gebouwen en de samenwerking tussen basisonderwijs, speciaalonderwijs, welzijn, jeugdzorg en andere organisaties professionaliseerde. Het enthousiasme onder ouders groeide. De laatste jaren is de Brede School in het primair onderwijs razend snel gestegen ruim 500 brede scholen in 2004. In 2007 is het aantal verdubbeld tot ongeveer 1000.

Na een periode van experimenteren is het nu tijd voor brede schoolontwikkeling en de kwaliteit verbetering van de brede school. Hiermee wordt mee bedoelt: dat de brede scholen zich hebben ontwikkeld naar een specifiek plan die zij voor hun brede school hebben bedacht. Dit kan zijn op het gebied van kunst, muziek, educatie enz..

De brede school is vanaf de ontwikkeling gezien als 'voertuig' voor algemene vernieuwing in het primaire onderwijs. Daarin staat de verbinding tussen leerervaringen in verschillende binnen- en buitenschoolse contexten centraal.

Eén criteria is de afgelopen jaren bij de ontwikkeling van de brede school centraal blijven staan: 'De ontwikkeling en de kansen van het kind' staat centraal voorop bij de brede school. Kansen op een persoonlijke ontwikkeling, ontplooiing van talenten en sociale participatie.

In dit hoofdstuk ga ik de volgende onderwerpen behandelen. Wat is nou een brede school? waar staat een dagarrangement voor? Welke rol kun je hier als CMV'er in spelen? Waar zijn brede scholen herkenbaar aan? Met welke organisaties kunnen ze samenwerken? Wat zijn nou sterke en zwakke punten aan de brede school? Wat kun je als CMV'er daar aan doen? Wat heb je daar voor nodig om het te bereiken? Maar ook heel belangrijk welke verschillen zijn er met het reguliere onderwijs? Waarom is de brede school zo uniek? En waar staat deze voor?

2.1 Wat is een brede school

Definitie brede school

"De brede school is een netwerk van voorzieningen met de school als spil. De brede school stimuleert de ontwikkeling van kinderen en jongeren, waarbij de actieve rol van kinderen en jongeren zelf centraal staat."(www.nederlandsjeugdinstituut.nl)

Ongeveer alle brede scholen in Nederland hebben hetzelfde doel. Ze richten zich op het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen tot twaalf jaar. Vaak speelt de school in op ontwikkelingen in de lokale samenleving. Dit kan variëren van een groeiende behoefte aan dagopvang voor kinderen (dagarrangementen) en meer kansen voor kinderen in achterstandswijken, tot meer veiligheid in de wijk. In de visie van de brede scholen wordt geregeld verwezen naar het Afrikaanse gezegde 'It takes a village to raise a child'. Oftewel, de hele gemeenschap dient betrokken te worden bij de opvoeding van kinderen. Een meer pragmatische Hollandse uitspraak in dezelfde trant is: 'De school kan het niet alleen'. Voor brede scholen in het primair onderwijs voert de gemeente de regie, bewaakt zij de voortgang en draagt ze zorg voor de evaluatie van processen en opbrengsten. Schoolleiders en directies van betrokken instellingen zorgen met hun medewerkers voor de concrete invulling van de brede school en de uitvoering van activiteiten'(Grinten, Walraven, Broekhof, Hoogeveen, Studulski, 2007)

Een specifieke brede school bestaat niet. De activiteiten op een brede school zijn afhankelijk van samenwerkende partners in de wijk. De inhoud in van de brede school kan bestaan uit activiteiten voor kinderen, jongeren, ouders, buurtbewoners of andere doelgroepen uit de omgeving.

In een brede school staat binnen- en buitenschoolse leercontext centraal. Er vinden tegenwoordig activiteiten plaats zoals *voor- en vroegschoolse educatie, activiteiten onder schooltijd zoals schoolbuurtwerk en maatschappelijke stages, en naschoolse activiteiten rond kunst, sport, media, ict, natuur en milieu*. Ouders, (wijk)bewoners en wijkorganisaties spelen tegenwoordig steeds meer een rol bij de uitvoering van de brede school

Voor ouders/ verzorgers zijn er ook activiteiten in de brede school, zoals opvoedingsondersteuning, ict- en taalcursussen. Vaak is er bij dit soort activiteiten dan ook een ouder- of familiekamer in de brede school.

Een brede school is pas een brede school als er sprake is van: (schreuder, Valkestijn, Hajer ,2005)

- Structurele multidisciplinaire samenwerking is tussen organisaties;
- Inhoudelijke, organisatorische en financiële verankering in het beleid en de uitvoering van de betrokken scholen en instellingen;
- Doelstellingen gericht op het verbeteren van ontwikkelingskansen voor kinderen op cognitief, sociaal-emotioneel en fysiek gebied;
- Een passend aanbod van 's ochtends tot 's avonds voor kinderen, ouders en buurt;
- Adequate huisvesting van de brede school;

2.1.1 herkenbaarheid brede school

Er moet een structurele samenwerking zijn tussen scholen en één of meerdere instellingen voor kinderopvang, welzijn, zorg, cultuur en sport. Door een goede samenwerking van verschillende organisaties hebben kinderen meer keuze in activiteiten waardoor verschillende talenten tot ontwikkeling komen. Wat de brede school zo uniek maakt is de variatie in zijn/ haar activiteiten. De mengeling van cultuur, sport en welzijn maakt het leren voor kinderen leuker.

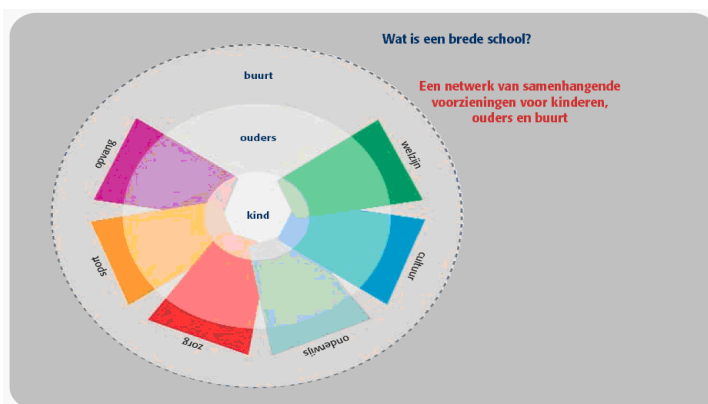
Ook is het van belang om als organisatie een gezamenlijke pedagogische visie en een doorgaande lijn in de werkwijze van de brede school te hebben. Als je als samenwerkende organisaties één en dezelfde visie hebt is het makkelijker om enkele aansluitende activiteiten aanbod te creëren die gericht is op de doelgroep.

Als organisaties moet je ervoor zorgen dat overal dezelfde regels gelden tijdens school, naschoolse opvang of naschoolse activiteiten. Voor de kinderen is dit van belang omdat er zo overal duidelijke regels gelden die overal van toepassing zijn.

Alle organisaties moeten zorgen voor een kloppende begroting. Het zorgen voor een financiële kloppend raamwerk van alle organisaties is een vereiste bij een brede school. Alle organisaties zijn verplicht om financieel bij te dragen aan de brede school. Dit kan zijn door sponsoring, giften of subsidie. Bij de brede school is niet 1 organisatie verantwoordelijk voor de financiën maar zijn alle samenwerkende organisatie verplicht voor een sluitende financiën

2.1.2 Functies van de brede school

De brede school heeft een educatie functie voor de omgeving. Het gaat dan om het geven van goed onderwijs aan kinderen uit de buurt of wijk. De omgeving rondom de brede school speelt hier een grote rol in. Kinderen van de brede school kunnen bij voorbeeld een educatief programma volgen op de kinderboerderij. Het geven van gevarieerd en kwalitatief hoog onderwijs staat bovenaan op bij de brede school. Ook speelt

Figuur 1 : wat is een brede school

volwassen educatie een belangrijke rol in de brede school.

Het ontwikkelen van bijvoorbeeld sport en cultuur activiteiten zorgen voor ontspanning. Deze vorm van ontspanning is ook weer een methode om kinderen iets te leren zonder dat ze iets door hebben. Bijvoorbeeld bij een workshop korfbal leren jongens en meisjes met elkaar samen te werken maar vooral samen te spelen. Bij een cursus schilderen leert een kind op een andere manier naar een stil leven te kijken dan alleen maar naar een bak met fruit die daar gepresenteerd staat. De activiteiten werken ontspannend maar hebben ook als effect dat ze onbewust iets leren zonder dat ze er bewust mee bezig zijn.

De brede school kan een positief effect hebben op de omgeving het introduceren van sociale voorzieningen binnen de school is belangrijk. Zo is de drempel naar bijvoorbeeld maatschappelijkwerk laag en kort. Het hebben van een ouderkamer binnen de school zorgt er weer voor dat ouders betrokken raken bij de school maar hebben ook een publieke functie. Ontmoeting staat centraal.

De brede school voorziet de mogelijkheid in opvang. Kinderen die werkende ouders hebben kunnen dan naschooltijd bijvoorbeeld naar de BSO (buitenschoolse opvang). Dit heeft tot gevolg dat ouders niet verplicht worden om zich te haasten uit hun werk. Een goede naschoolse opvang is ook weer goede publiciteit voor je school. Ouders die erg tevreden zijn over de naschoolse opvang zullen dit door vertellen aan andere ouders die er dan sneller voor kiezen om hun kind op een brede school te plaatsen dan op een normale openbare basisschool waar geen naschoolse opvang is geregeld en het verplicht is om je kind weer na drie uur op te halen. Veel ouders kiezen er tegenwoordig ook daarom voor om een goede school te kiezen met bijvoorbeeld een BSO die het kind en het leren centraal stellen.

2.2 Brede school als dagarrangement?

Definitie dagarrangement

'Een dagarrangement is een samenhangend en doorlopend aanbod van onderwijs, opvang en vrijetijdsvoorzieningen waar kinderen en ouders op basis van behoefte en eigen keuze gebruik van kunnen maken' (schreuder, Valkestijn, Hajer , 2005)

Een dagarrangement houdt in dat kinderen de gehele dag een aangesloten en inhoudelijk goed afgestemd aanbod in onderwijs, vrijetijdsactiviteiten en opvang kunnen krijgen. Aan dit aanbod zitten twee kanten. Er worden betere opvangmogelijkheden voor de kinderen gerealiseerd, kinderen kunnen meer hun talenten ontwikkelen. Verschillende organisaties zoals school, kinderopvang, verenigingen, welzijnswerk en cultuurinstellingen werken samen om kinderen een gevarieerd aanbod aan te bieden.

Het belangrijkste element in het realiseren van een goed dagarrangement is de aaneensluiting van tijd. Er moet ook een goede programmering zijn van de verschillende aangeboden onderdelen. Het moet eruitzien en aanvoelen als 1 groot geheel. Ook moet de ontwikkeling van het kind centraal staan. Zowel op het gebied vrijetijdsleren, maatschappelijke participatie en sociaal en culturele ontwikkeling.

Kinderen worden niet verplicht om met de activiteiten mee te doen die worden geprogrammeerd. Ze krijgen ook de keuze om vrij te spelen bij bijvoorbeeld de dagopvang. Het is nog niet zo makkelijk om tot een goed aanbod te komen voor zowel ouder als kind. Je moet dan rekening houden met verschillende factoren. Toch kan er op dit moment gesproken worden over twee verschillende manieren van aanbod.

Een *geïntegreerd aanbod*, dit is een aanbod van zowel naschoolse activiteiten en naschoolse opvang voor alle kinderen die mee willen doen. Kinderen die na de activiteiten niet naar huis kunnen wordt nog extra opvang voor geregeld zodat het kind niet alleen op straat hoeft te zwerven. De opvang tijd kan variëren. Zowel voor de activiteit als na de activiteit is opvang mogelijk.

De tweede manier is een *gescheiden aanbod* van zowel naschoolse activiteiten als naschoolse opvang. Ouders kunnen dan kiezen of hun kinderen alleen meedoen met de naschoolse activiteit er is dan na de activiteit geen opvang meer mogelijk. Of de ouder maakt de keuze om zijn/ haar kind

naar de buitenschoolse opvang te sturen.

Er spelen verschillende factoren mee in de keuze van het aanbod bij de ouder. Hoeveel dagen per week moet mijn kind opgevangen worden. Bij een BSO hebben ze meer continuïteit en zekerheid. Daar tegenover staat wel dat de keuze van het kind niet voorop staat maar de keuze van de ouder. Veel ouders kiezen er tegenwoordig ook voor om hun kind niet naar een BSO te sturen omdat ze denken dat dit te duur is. Ze kijken dan wat het kind wil en deze kiest vaak voor de naschoolse activiteiten. Vaak zijn de naschoolse activiteiten ook goedkoper omdat deze vaker worden gesubsidieerd. Ook de leeftijd van een kind speelt een grote rol bij de ouders. Als de ouders hun kind oud genoeg vinden om mee te laten doen met een naschoolse activiteit gaat deze niet meer naar een BSO.

Maar een belangrijke vraag is hoe kun je een goed aansluitend dagarrangement programmeren waar ouders op kunnen rekenen. Je moet van te voren een goede jaarplanning hebben, een folder of flyer waar ouders kunnen aflezen wat het aanbod is van naschoolse activiteiten en er moet duidelijk opstaan hoeveel kinderen ermee kunnen doen en waar ze zich moeten aanmelden. Een andere belangrijke factor is dat de activiteiten moeten aansluiten op de schooltijden. Het is niet bedoeling dat als een kind al om drie uur vrij is dat de activiteit pas om vier uur begint. Als school moet je dan voor goede opvang zorgen want je kan het kind niet een uur op straat laten rond hangen. Als er een docent ziek is moet er goede vervanging geregeld worden. Je kunt de kinderen niet naar huis sturen. Je zal dan dus een andere activiteit moeten gaan organiseren voor de kinderen. Je activiteiten moeten meerdere middagen dekken zodat elk kind de kans heeft om mee te doen. Je opvang van de kinderen is dan ook continu dus ouders weten dan ook dat hun kinderen in goede handen zijn op school.

Het allerbelangrijkste bij een brede school en zijn activiteiten is de balans tussen verschillende groepsactiviteiten en de kans krijgen tot vrij spel en leren is van groot belang. Leeftijd, de behoefte van het kind, rust, vrije tijd, leren en goede begeleiding van het kind spelen een grote rol. Kinderen moeten niet gedwongen om na schooltijd meteen weer mee te gaan doen met een cursus of activiteit. Rust en vrijheid tot spel is ook een manier om in te spelen op de behoefte van het kind. Naarmate kinderen ouder worden krijgen ze steeds meer de behoefte in sport en spel activiteiten. Oudere kinderen doen dan meer mee aan georganiseerde activiteiten. De behoeftes van de kinderen komen naarmate ze ouder worden steeds sterker naar voren. Ze geven vaker aan wat ze willen. Voorbeelden hiervan zijn: Sport en spel activiteiten zowel buiten als binnen, knutselen, lekker lezen, het maken van huiswerk of andere manieren waarop ze intensief bezig zijn met leren. Het is dus van belang dat je als brede school een scala aan keuzemogelijkheden heeft voor zowel het jongere kind als het oudere kind.

Als CMV'er kun je verschillende rollen spelen binnen het aanbieden van een dagarrangement. Zowel voor de ouder als het kind. Allereerst is het van belang dat je gaat peilen waar zowel ouder als kind behoefte aan heeft. Willen ze van 's morgens vroeg tot 's avonds laat een programma waarin hun kind aan kan deelnemen of hebben ze behoefte aan losse buitenschoolse activiteiten. Hierna ga je kijken met de school wat er mogelijk is en welke rol de kinderen hierin kunnen spelen. Ben jij diegene die een kant en klaar programma voor ze opstelt of gaan je ze daar in helpen..Zorg er als CMV'er voor dat jij niet altijd de genen bent die aan de uitvoerende kant zit. Hier kun je best professionals voor inhuren. Vaak is de organisatie opzich al heel veel werk. Hiernaast zou je nog wel iets van huiswerkbegeleiding kunnen doen of in een inloop-spreek-uurtje waarin kinderen met al hun vragen kunnen komen. Dit zijn wel grote activiteiten maar dit heeft over het algemeen weinig voorbereiding nodig. Daarnaast is het binnen een dagarrangement heel belangrijk dat je een goed netwerk onderhoudt en de juiste instanties zoekt bij het juiste programma onderdeel. Blijf als CMV'er altijd netwerken want wie weet kom je weer iemand tegen die van toepassing zou kunnen zijn binnen je dagarrangementen. Maar als CMV'er is het ook belangrijk dat je goed contact onderhoudt met de schoolmedewerkers luister ook naar hun behoeftes en kijk waar je bruggen kunt slaan tussen school, docenten en professional.

Last but not least de samenstelling van het programma. Het lijkt heel logisch maar toch wordt er vaak niet over nagedacht of gewoon vergeten. De kinderen kunnen ook meedenken aan het programma dat wordt samengesteld voor hun. Kinderen kunnen meepraten en laten merken op

deze manier waar hun interesses liggen. Een mogelijkheid is dat je de oudere kinderen verantwoordelijkheid laat dragen voor een onderdeel binnen een activiteit die zij zelf hebben bedacht. Als je kinderen een opdracht geeft heeft dit als effect dat ze meer zelfvertrouwen krijgen, ze ontwikkelen een vorm van zelfstandigheid, tegelijkertijd ontstaat er een leerproces doordat ze moeten overleggen met elkaar. Kinderen groeien ook als hun ideeën door volwassen serieus worden genomen en kunnen helpen deze ideeën te verwezenlijken op welke manier dan ook. Het is belangrijk als CMV'er dat je goed nadenkt waar je de kinderen voor wilt gebruiken. Let hierbij op de participatieladder. Je kunt wel tegen een kinderen zeggen dat ze een aandeel hebben in het project, maar laat de kinderen het ook daadwerkelijk waar maken. Geef duidelijk aan wat je van hun verwacht. Zijn ze specifiek als informatiebron aanwezig of kunnen ze volledig meebeslissen over het project. Manipuleer de kinderen als CMV'er niet, dit heeft namelijk een averechts effect op de kinderen. Je kunt de kinderen dan het gevoel geven dat ze niet serieus genomen worden. Bij eventuele volgende projecten zullen de kinderen zich minder snel opgeven omdat, het kind denkt dat jij als begeleider hen niet serieus hebt neemt.

Essentiële kenmerken van een dagarrangement zijn dat de tijden voor de naschoolse activiteiten aansluiten op de lestijden. Er is een continu aanbod voor de kinderen waaruit zowel ouder als kind uit kan kiezen. Het vervoer voor de kinderen naar de activiteiten toe moet vanuit school geregeld zijn. Rondom de naschoolse activiteiten zijn er verschillende opvangmomenten. Een dagarrangement is meestal van acht uur 's ochtends tot zes uur 's avonds. Er is altijd een vervangende activiteit bij eventuele uitval van het originele onderdeel. Er staan zovaak mogelijk dezelfde begeleiders voor de groepen dit geeft een vertrouwd gevoel. De activiteiten moeten voor de kinderen plezierig en ontspannen zijn maar daarin tegen ook spannend en leerzaam. Er moet een goede balans zijn tussen georganiseerde activiteiten en vrij spel. Er moet een doorgaande lijn zijn tussen binnen en buitenschoolse activiteiten. De informatieoverdracht aan de kinderen moet over de gehele dag verspreid zijn.

De verschillende organisaties die dagarrangementen kunnen aanbieden aan de brede school

1. De school;
2. Sociaal cultureel werk;
3. Clubs en vereniging;
4. Buitenschoolse opvang;
5. Peuterspeelzaal;
6. Bibliotheek;
7. Speeltuin, kinderboerderij;
8. Gemeente;

Over het algemeen zijn de belangrijkste samenwerkingspartners in een dagarrangement van de brede school: De school zelf, de buitenschoolse opvang en het sociaal- en cultureel werk. De andere organisaties die in dit rijtje staan worden afhankelijk van het programma aanbod, betrokken of ingehuurd door een van deze organisaties die zich inzetten voor een goede brede school.

2.3 Samenwerkingsvormen van organisaties

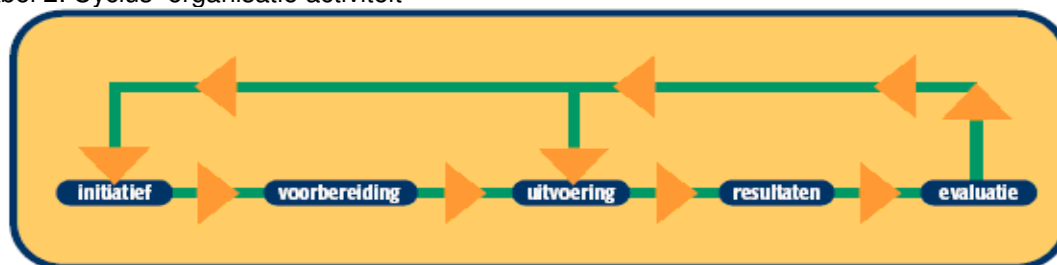
Er zijn drie manieren waarin de samenwerkende organisaties kunnen functioneren in de brede school. *Er is een aparte stichting die dagarrangementen verzorgt voor de brede school.* Alle bovengenoemde organisaties zijn dan ondergebracht in één stichting die dagarrangementen voor de brede school samenstellen. Door een aparte stichting op te zetten kun je altijd met vaste medewerkers werken. En word je niet verantwoord om verantwoordelijkheid af te leggen aan andere partijen. Een tweede manier is *een samenwerkingscontract tussen verschillen partners, hierin staan taken en verantwoordelijkheden in vastgelegd.* In dit contract staan alle regels en verantwoordelijkheden van alle samenwerkende partners beschreven. Een voorbeeld hiervan is dat bijvoorbeeld de voetbalvereniging elke week verschillende workshops komt geven. In het contract staat dan vast gesteld de duur van de workshop, aantal weken, aantal deelnemers, waar de workshops gegeven worden en wie er eindverantwoordelijk is voor de kinderen. Zijn dat de ouders, school of de docent die de workshops geeft. De derde mogelijkheid is *het inhuren van*

verschillende organisaties of personen voor werkzaamheden. Het voordeel hiervan is dat je veel kunt afwisselen. Je kunt kiezen voor korte of lange workshops. Je kunt welzijnswerk specifiek inhuren voor een bepaalde opdracht. Als je als brede school organisaties inhuurt voor werkzaamheden is het van belang dat je goede afspraken maakt. Maar jij bent niet verantwoordelijk om verantwoording naar de ingehuurde partij af te leggen, het is juist omgekeerd. De ingehuurde partij moet juist verantwoording naar de brede school afleggen.

Zonder samenwerkende organisaties is er geen brede school. We kunnen ons afvragen wanneer is er nou sprake van een goede samenwerking tussen organisaties. Er moet een goed evenwicht tussen organisaties zijn. Samenwerkende partners moeten zich gewaardeerd voelen en elkaar stimuleren om gezamenlijk te werken aan verschillende initiatieven in en rondom de brede school. Alle betrokken partners moeten duidelijk hun motieven bekend maken waarom ze aan de brede school willen deelnemen. Er moet transparantie heersen voor eventuele persoonlijke ambities en belangen voor personen die verder willen groeien in het concept van de brede school. Als verschillende organisaties moet je er voor zorgen dat je één doelstelling formuleert die je als samenwerkende partners nakomt. Commitment naar elkaar toe is heel belangrijk. Zonder toewijding aan het gezamenlijk doel die je hebt gesteld als partners is er geen meerwaarde meer rondom de doelstelling van de brede school. Zorg dat je als organisatie de benodigde bevoegdheden hebt om je taken goed uit te voeren. Zo ben je als organisatie niet afhankelijk van andere organisaties. Je kunt natuurlijk niet voor de volle honderd procent alle beslissingen alleen nemen. Maar het is niet de bedoeling dat over elke beslissing die je wilt nemen eerst vergaderd moet worden. In de brede school is het van belang dat alle organisaties ongeveer tegelijkertijd dezelfde stappen zetten. Het is dus niet de bedoeling dat de ene organisatie het nog over de samenstelling van het bestuur heeft en de andere organisatie werkt al aan een plan van aanpak binnen de brede school. Gelijktijdigheid is een belangrijk speerpunt. Niet alle wensen kunnen vervuld worden binnen de brede school. Je hebt altijd te maken met een begroting. Daarom is het van belang dat er duidelijke grenzen zijn binnen de brede school wat het budget betreft. Bij het inventariseren van wensen moet je je alleen niet laten afschrikken door regels rondom het budget.

De samenwerking van verschillende organisaties kost veel tijd en energie. Dit is over het algemeen het grootste probleem bij het tot stand brengen van een dagarrangement voor een brede school. Er moet veel tijd vrijgemaakt worden voor goede onderlingen afspraken die op bepaalde momenten in het jaar worden geëvalueerd en misschien wel worden hernieuwd.

Tabel 2: Cyclus organisatie activiteit

Bron: handboek brede school 2007

De brede school heeft een wijk- en buurtfunctie en is basisvoorziening voor ouders, kinderen en bewoners. De omgeving in- en rondom de school moet de sociale samenhang bevorderen. Het ontwikkelen en creëren van activiteiten kan als doel hebben het ontwikkelen van talenten, sociale vaardigheden; zoals samenwerking verbeteren of onbewust iets leren. Om een kind in een veilige omgeving te laten functioneren binnen de brede school zijn verschillen pedagogische basisvoorwaarde voorwaarde opgesteld.

2.3.1 Pedagogische basisvoorwaarden

Om een goed dagarrangement te kunnen realiseren zijn ook wat pedagogische basisvoorwaarden die je moet creëren als brede school voor de kinderen. Als brede school moet je zorgen voor een emotioneel en warm klimaat. Responsief, vertrouwen, waardering, aanmoediging en observatie zijn zeer belangrijk. Zorg voor een veilige en gestructureerde omgeving. Deze ontstaan door duidelijkheid, regels, veilige school en eenduidigheid onder de begeleiding. Als begeleider van het kind moet je zowel voor de groep als het individuele kind aandacht hebben. Samenwerking, kunnen delen en zelfredzaamheid staan voorop. Zorg ervoor dat de informatie voorziening over de gehele dag verspreid is. Neem af en toe een moment van pauze of doe iets creatiefs met de kinderen. Hierdoor kunnen ze zich later weer beter concentreren. Als brede school is het belangrijk dat je een goede samenwerking hebt tussen de beroepskrachten op school en de professionals die van buitenaf komen. Elkaar onderling steunen is van groot belang. Je moet een prettige en stimulerende werkomgeving voor de kinderen creëren: respect, regels, rust en eigenheid staan centraal. Daarnaast is een goede samenwerking met ouders en wederzijdse respect, openheid, communicatie en goede informatievoorziening over het kind belangrijk. Als brede school moet je veel gebruik maken van faciliteiten in buurt of wijk. En zorg dat je goed omgaat met de mensen en faciliteiten in je omgeving. Samenwerkingspartners beginnen pas laat na te denken over het creëren van een goed pedagogisch klimaat. Voorbeelden hiervan zijn als de brede school al loopt en alles is goed georganiseerd. Toch zijn veel organisaties bang om het onderling hier met elkaar over te hebben. Ze zijn bang dat partners afhaken of een andere visie hebben over deze onderwerpen. De kans is ook groot dat er onderling oordelen over elkaars organisatie ontstaan. Toch is het van belang om het als samenwerkende organisaties met elkaar het hier over te hebben. Het is goed voor de onderlingen verbondenheid met elkaar als organisatie. En je krijgt een hele andere kijk op een onderwerp. Je zet als organisaties toch het kind centraal. Het kind is het belangrijkste. Als organisatie sta je als het waren in dienst van het kind. Zowel op het gebied van maatschappelijke participatie, leren en sociale en culturele ontwikkeling.

Als brede school moet je, je altijd afvragen hoe kan ik als school het juiste pedagogische klimaat scheppen. Er zijn dan drie worden die je moet onthouden.

Steun: Het kind de juiste aandacht bieden, affectie bieden naar de kinderen toe, waardering zowel naar kinderen als collega's, respect en ondersteunen van de kinderen.

Toezicht: Bieden van een continu structuur, duidelijke grenzen stellen aan de kinderen.

Stimulans: Het bieden van verschillende uitdagingen naar de kinderen toe, het stimuleren van zelfstandigheid en zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid aan de kinderen durven te geven.

Gebruik van accommodaties

Als brede school is het 1 van de mogelijkheden dat je een gezamenlijk accommodatie beheert met andere organisaties. Deze vorm van samenwonen leidt automatisch tot ontmoeting met andere partijen. Dit kan betekenen dat er onderling bekendheid en verbondenheid met elkaar ontstaat. Het maken van afspraken kan dan bij wijze van spreken gemaakt worden in de wandelgangen. Om succesvol samen te werken in 1 accommodatie moeten de doelen voor zowel binnen als buiten de gebouw duidelijk geformuleerd zijn. Want organisaties hebben verschillende redenen, wensen en belangen bij het inrichten van zowel binnen als buiten. Ook moet voor de ouder en het kind duidelijk zijn wat de organisatie inhoud en kan aanbieden aan zowel ouder als kind. Want de regel geldt. Staat alles op de rails en de trein begint met rijden zijn er geen veranderingen met mogelijk en kunnen de samenwerkende partijen niet meer zomaar in of -uit stappen.

Doelen voor ouders en kind voor een bepaalde accommodatie:

Efficiëntie: De kinderen kunnen zelfstandig gebruik maken van de voorzieningen die aanwezig zijn binnen de accommodatie. Ouders hoeven minder afstand af te leggen naar de school voor hun kind. Alle voorzieningen zijn dicht bij de hand. Je hoeft dus niet helemaal naar de andere kant van de stad te fietsen om gebruik te maken van bijvoorbeeld welzijnswerk.

Ontmoeting: Alle groepen ontmoeten elkaar in het ene gebouw. Hierdoor ontstaat er onderlingen respect naar elkaar toe. Met ontmoeting bevordert je ook weer de maatschappelijke participatie bij de kinderen.

Geïntegreerd aanbod: De activiteiten van de brede school zijn afgestemd op tijd en inhoud. Door de goede onderlinge communicatie van de organisatie kunnen programma's afgestemd worden op de wensen van het kind.

Doelen van verschillen de organisaties

Efficiëntie: Door ruimtes met elkaar te delen kan dit leveren van besparing van bijvoorbeeld energie of ruimtes in wijk of buurt.

Kwaliteit: Door samen een accommodatie te delen met verschillende organisaties kan dit leiden tot hogere kwaliteit en beter afgestemd aanbod voor de brede school.

Werkomstandigheden: De onderlingen werkomstandigheden zullen verruimd worden. Dit heeft tot gevolg dat de ontmoeting met andere collega's uit verschillende organisaties tot stand komt.

Doelgroep: Samen met de school kun je een veel grotere doelgroep bereiken. Zowel ouders, kinderen, jongeren en mensen uit de buurt of wijk zijn op deze manier van samenwerking welkom in 1 accommodatie.

Toch is 1 accommodatie met verschillende organisaties van belang voor een goede brede school. Vaak zijn er verschillende oorzaken waarom het niet mogelijk is om 1 accommodatie te delen. Een gezamenlijke accommodatie is niet noodzakelijk. De andere organisaties liggen in buurt of wijk en zijn voor de kinderen makkelijk bereikbaar die er gebruik van maken. De school kan ook te klein zijn en geen ruimte hebben voor andere organisaties binnen het gebouw. Het is dan dus noodzakelijk dat de organisaties naar andere locaties binnen de buurt/ wijk uitwijken. Een reden kan ook zijn dat samenwerkende organisaties met de brede school niet met 1 school willen werken maar met meerdere partners. Dit kan leiden tot ontmoeting van andere kinderen/ personen uit de buurt. Als de school en samenwerkende organisaties niet in het dezelfde accommodatie zitten is het wel van belang dat er een veilige overdracht is van de kinderen. Ook aan het vervoeren van kinderen naar andere locaties zitten eisen die scholen stellen.

2.4 Sterken en zwakke punten van de brede school

Sterke punten.

Een sterk punt van de brede school is dat ze een beroep kunnen doen op instelling uit de buurt of die al in de school zit. De brede school hoeft hierdoor verschillende activiteiten niet meer individueel te organiseren maar kan zij terugvallen op andere organisaties. Door deze samenwerkingen kunnen problemen met kinderen beter worden opgevangen en sneller worden doorverwezen naar de juiste instelling. Hierdoor kun je snel en effectief actie worden ondernemen voor een kind. Door deze samenwerking kunnen professionals gericht met elkaar samenwerken. Als CMV'er kun je hier een grote rol in hebben. Je kunt voor de school een netwerk bouwen waar de school op terug kan vallen. Vaak hebben medewerkers het al veel te druk met hun eigen werk. Als CMV'er kun je bruggen bouwen tussen instantie en school. De school vangt niet alleen het probleem meer op maar alle samenwerkende instanties doen dit samen. Door deze effectieve samenwerking ontstaat er ook een laagdrempeligheid naar de andere samenwerkende instellingen toe. Het kind is al gewend dat er bijvoorbeeld maatschappelijk werk in de school is en is hierdoor niet meer bang om daar naartoe te gaan. Doordat de voorzieningen bekend zijn bij zowel de kinderen als de ouders zal de zelfredzaamheid van de kinderen verhogen, zal het kind beter participeren en een beter overzicht hebben wat er zich allemaal in de wijk/ buurt om de school heen zich bevindt. Maar dit is niet alles. De wijk kan ook gebruik maken van deze voorzieningen en op deze manier komen de buurtbewoners de brede school binnen. Op deze manier kan de buurt zich meer betrokken gaan voelen bij de school. Om mensen op hun gemak te stellen binnen de brede school kun je ervoor kiezen om een koffiekamer te starten. Mensen die hier naar maatschappelijkwerk komen kunnen hier rustig even wachten totdat ze aan de beurt zijn onder het genot van een kopje koffie. En de ouders die hun kinderen net hebben weg gebracht kunnen hier even bijkletsen met andere ouders. Maar het uiteindelijke doel is dat de ouders en de buurtbewoners met elkaar in contact komen. Als CMV'er speel je hier een grote rol in. Je bent er niet alleen voor de kinderen maar ook voor de buurt. En speel hier als school ook op in. Als CMV'er ben jij diegene die voor de buurt praat. Door simpelweg een bakje koffie te gaan drinken in de koffiekamer en wat gesprekken met buurtwoners aan te gaan weet je wat er speelt in de omgeving rond om de school. Hier kun je als

school maar ook als CMV'er op in spelen. De brede school moet niet alleen maar een kenniscentrum zijn waar ouders hun kinderen naartoe brengen en waar maatschappelijkwerk is gevestigd. Nee het is van belang dat deze partijen samenwerken maar ook gebruik kunnen maken van elkaars diensten. Want wie weet zit er wel een ouder in die koffiekamer die een buurtbewoner zou kunnen helpen met haar vragen. Dan zou dit betekenen dat de koffiekamer ook een punt zou kunnen worden waar je onderling elkaar adviezen geeft die een maatschappelijkwerker misschien niet zo snel zou geven.

De brede school komt niet alleen tegemoet aan de behoefte van het kind maar ook die van de ouders van het schoolgaande kind. Zo kunnen werkende ouders hun kind makkelijk laten instromen bij bijvoorbeeld een buitenschoolse opvang of naschoolse activiteiten. Hierdoor hoeven kinderen minder te reizen en zoals tegenwoordig wordt gezegd zullen het minder 'achterbank kinderen' worden. Ouders hoeven na hun werk niet meer na een sportvereniging of een andere hobby van hun kind te reizen want, de brede school voorziet hun kinderen in deze behoefte. Het moet wel duidelijk zijn wie voor wat verantwoordelijk is. En als CMV'er ben jij er om dit duidelijk te vermelden aan de ouders. Ook over het vervoeren van kinderen naar andere locaties binnen de wijk moeten duidelijke afspraken worden gemaakt met de ouders. Als CMV'er zou je hier een informatiebrief namens de school over kunnen uitbrengen. Wanneer is de school verantwoordelijk en wanneer bent u als ouders verantwoordelijk.

Door deze naschoolse activiteiten kunnen ouders meer van hun kinderen genieten als ze thuis zijn. En worden ze niet meer verplicht om na het eten nog even naar de voetbal te rijden. Maar de laatste jaren is er ook een andere ontwikkeling gaande binnen de brede scholen. Ouders beginnen steeds vroeger met werken en hebben hierdoor moeite om op tijd te komen op hun werk. Veel brede scholen kiezen er daarom voor om vroeger open te gaan. Eigenlijk is het een voorschoolse opvang maar dan vanaf zeven uur. Ouders kunnen hun kinderen vroeg brengen en hierdoor op tijd op hun werk zijn. Als CMV'er zou jij de rol van de ouder kunnen overnemen vroeg in de ochtend. Organiseer elke ochtend een gezamenlijk ontbijt met de kinderen. Dan hebben ze niet het gevoel dat ze al op school zitten maar gezamenlijk een moment van rust hebben. Laat aan de kinderen duidelijk merken dat ze je kunnen vertrouwen en alles tegen je kunnen vertellen. Maar leg altijd nog de eindverantwoordelijkheid over de opvoeding van hun kind bij de ouders. Als CMV'er kun je voor een stukje gezelligheid zorgen in zowel de voorschoolse opvang als de buitenschoolse opvang.

Maar dit is niet alles. Ouders spelen ook een belangrijke rol binnen de activiteiten van de brede school. Door ouders te benaderen om mee te doen met activiteiten binnen de brede school zoals het spelen van een toneelstuk, helpen bij een sportdag, een ploegcoachen bij een sporttoernooi of in een bandje spelen die zowel uit ouders en kinderen bestaat. Deze activiteiten zorgen ervoor dat ouders het gevoel hebben dat ze betrokken worden bij de school. Vaak is het zo dat ouders hun kinderen naar school brengen en daarna gaan ze weer weg. Op het moment als ze een brief thuis krijgen om te helpen met een sportdag hebben ze hier geen tijd voor. Door ouders te betrekken bij de school zullen ze ook moeite doen om te helpen bij de sportdag. Vaak nemen ze hier dan ook een dag vrij voor. Als CMV'er kun je de betrokkenheid bij ouders stimuleren door er voor hun te zijn. Zorg ervoor dat ze zich uitgenodigd voelen om vrijwilliger te worden op de school van hun kinderen. Luister naar de ouders waar zij behoefte aan hebben maar, luister ook heel goed wanneer ze instaat zijn om wat voor de school te doen. Blijf de ouders net zo als bij kinderparticipatie betrekken bij wat je doet. Geef de ouders hier ook een rol in. Bijvoorbeeld als ze meegaan met een schoolvoetbaltoernooi bepalen de ouders de opstelling. Cijfer de ouders als CMV'er niet weg maar betrek ze bij de school en de activiteiten/ projecten.

Als de ouders zo betrokken zijn bij de school van hun kinderen ontstaat er vaak een groot zelfvertrouwen bij de kinderen. Kinderen zijn trots op hun ouders en vertellen ook tegen vriendjes en vriendinnetjes dat hun moeder of vader hulp is.

Door van te voren duidelijk te hebben welke instellingen binnen een accommodatie worden gevestigd moet er een duidelijk overleg van te voren plaats vinden met alle partijen. Door alle gebruikers van het gebouw al van te voren met elkaar te laten praten kunnen wensen worden gerealiseerd. De inrichting van de accommodatie moet inhoudelijk op elkaar afgestemd zijn. Voor het bouwen van een gezamenlijke accommodatie voor een brede school is dus goede

communicatie binnen de verschillende instellingen nodig.

Daarnaast is de omgeving rondom de brede school van belang. De brede school moet de spil van de wijk zijn. Er moet voor iedereen wat te beleven zijn en de omgeving speelt hier een actieve rol in. Duidelijk moet zijn voor zowel ouders als buurt/ wijkbewoners dat de brede school niet alleen maar een school is maar ook andere voorzieningen biedt waar iedereen gebruik van kan maken. Zo'n brede school kan een positieve uitstraling geven in de wijk en zijn bewoners. Elke bewoner moet zich betrokken voelen bij de school en zijn omgeving.

Het grootste voordeel van een brede school is dat de regie in eigen handen is. Hierdoor kunnen binnen- en buitenschoolse activiteiten beter op elkaar worden afgestemd. Het netwerk wat in de school is gevestigd of in de omgeving rondom de school is duidelijk zichtbaar. Hierdoor is communicatie met andere partijen beter mogelijk en de samenwerking gemakkelijker.

In Nederland is er geen specifieke brede school en dat is ook zo fijn. Hierdoor hebben de ouders een geruime keuze uit scholen en kunnen ze ook voor een school kiezen die echt bij hun kind past. Vaak is het zo dat kinderen op jonge leeftijd al een talent bezitten. Veel ouders kiezen er dan ook voor om hun kind dan op een school te doen die hier dan ook veel tijd aan besteed. Een voorbeeld hiervan is een kind dat heel goed kan schilderen en tekenen. Het is dan ook niet gek als ouders ervoor kiezen om hun kind op een kunstmagneet school te doen. Op deze brede school worden deze specifieke vakken in de reguliere lestijd als daarbuiten gegeven en ouders vinden dit ook fijn. Ze zijn niet alleen maar bezig met de standaard vakken maar ook met kunst en cultuur en hier hechten steeds meer ouders waarden aan.

Vaak worden kinderen ook op een brede school geplaatst omdat ze in de buurt wonen en ouders hebben geen zin om extra ver te reizen. Vaak zien ouders de kunstvakken dan als "mooi meegenomen" ze hechten hier geen extra waarden aan. Maar het allerbelangrijkste blijft nog altijd dat het kind het naar haar/ zijn zin op school moet hebben.

Zwakke punten

Een nadeel van de brede school is dat veel activiteiten buiten de reguliere schooltijd vallen. Vaak zijn dit ook activiteiten waar leren een grote rol in speelt. Wel is duidelijk dat de activiteiten een nuttige bijdragen leveren aan de sociaal culturele ontwikkeling en maatschappelijke participatie van het kind. De CMV'er speelt hierop in door de activiteiten af te stemmen op de behoeftes van het kind. Volgens Studulski (2002) is er een slechte verbinding tussen verschillende leefomgevingen. Hierdoor zou er volgens hem geen of onvoldoende benut worden van het leerproces van het kind. Soms zijn er geen professionals in dienst bij een naschoolse activiteit van een brede school en maken ze gebruik van vrijwilligers. Dit kan soms in het nadeel van de brede school werken. Activiteiten kunnen een ander doel krijgen of het overbrengen van de activiteit kan moeizamer verlopen. Professionals op dat gebied zijn geschoold en kunnen zich beter aan een doel aanpassen binnen een activiteit. Als CMV'er kun je ervoor zorgen dat de vrijwilligers die helpen bij activiteiten geschoold kunnen worden. Je kunt ze verschillende cursussen en workshops aanbieden vanuit de brede school over het onderwerp. Hierdoor vergroot je het rendement van je vrijwilligers en kun je de kennis die ze in de cursussen of workshops hebben opgedaan vaker en effectiever inzetten.

Vaak worden van reguliere scholen, brede scholen gemaakt. De keuze hiervoor is dat het aantal leerlingen op de school is teruggelopen en door een brede school te starten wil de school weer meer leerlingen trekken. Om een goede brede school te starten heb je een team van professionals nodig die kunnen inspelen in wat er in de school gaande is. Vaak moeten deze professionals bereid zijn om extra inspanning te leveren om de school en de samenwerkende instellingen op een lijn te krijgen.

Wat ook in het nadeel van de brede school kan gaan werken is dat de school te veel afhankelijk wordt van andere instellingen en het doel uit oog verliest. Het te veel uit handen gaan geven kan gaan leiden tot scheve verhoudingen binnen de brede school. Als CMV'er moet je ervoor waken dat je netwerk goed blijft werken. Hou daarom ook regelmatig contact met je instellingen. Beleg regelmatig een bijeenkomst waar de ins en outs over de samenwerking worden besproken. Op deze manier kunnen er geen scheve verhoudingen ontstaan en blijft er contact. Als CMV'er moet je bruggen blijven slaan tussen school en instelling.

Brede scholen die in onveilige wijken gebouwd worden. Die worden omheind met hekken. Kunnen alleen gaan functioneren als educatief centrum. De school krijgt dan een hele andere functie in de wijk. En verliest het contact met andere instellingen en buurtbewoners omdat er weinig tot geen contact mogelijk is. Door meerdere instellingen binnen een accommodatie te vestigen kan er een 'eilandje' ontstaan en zullen de kinderen geen contact hebben met de rest van de omgeving rondom de school. Studulski (2002) zegt: "Als het school complex zich zou ontwikkelen tot een instituut, zou er geen dwingende werking kunnen worden uitgeoefend op de ontwikkeling van het kind. De kans is heel groot dat de ouders de brede school zien als een 'educatief complex' voor totale verzorgingstructuur en opvoedingsverantwoordelijkheid zullen afschuiven op de school." Op deze manier wordt de eigen verantwoordelijkheid van ouders ontkend. Als CMV'er moet je ervoor waken dat je de opvoeding van het kind overneemt van de ouders. Zorg ervoor zoals al eerder staat beschreven dat de ouders zich betrokken voelen bij de school. Dit kan doormiddel van een feest die elk jaar door de school wordt georganiseerd. Op deze manier hou je niet alleen contact met de ouders maar ook met de buurt wat heel belangrijk is voor de brede school. Want op deze manier staat de school midden in de wijk i.p.v. van op een 'eilandje'

Door deze ontwikkeling is de kans groot dat de vrije tijd van kinderen anders wordt ingevuld. Dit betekent als kinderen naar een buitenschoolse opvang gaan het aanbod impliciet gericht is op vrijetijdsactiviteiten. Anders blijft er te weinig ruimte over voor eigen inbreng. Instellingen kunnen minder met elkaar gaan communiceren door deze manier van werken. Er zal een aanbod van losse activiteiten ontstaan die niet op elkaar zijn afgestemd en de herkenbaarheid van de brede school. Studulski (2002) stelt dat docenten, ouders en instellingen een duidelijke taakafbakening moeten hebben en veel energie in de verschillende projecten en activiteiten moeten steken.

In veel nieuwbouwwijken worden verschillende accommodaties gebouwd om een brede school te starten. Maar door een slechte inhoudelijke samenwerking van verschillende instellingen kan het een voorwaarde zijn om geen brede school te starten. Dit hoeft er natuurlijk niet toe te leiden dat er helemaal niet wordt samengewerkt. Maar misschien zijn alle partijen nog niet klaar om met elkaar samen te werken maar is er wel een basis voor in de toekomst. De brede school is niet alleen maar een accommodatie waar verschillende instellingen gevestigd zitten en mensen werken. Nee de meeste tijd gaat zitten in het communiceren met elkaar en andere instellingen. Daarnaast is het ook belangrijk dat de omgeving rondom de school intensief bij de invulling van de brede school betrokken wordt.

Financiën speelt ook een grote rol om een brede school op te starten. Vaak is veel geld nodig om een oud pand om te bouwen tot een brede school die goed in de omgeving past. Een manier om je uitgaven in de hand te houden is om bijvoorbeeld van pand te ruilen. Een welzijnsorganisatie heeft een groot pand over hierdoor ontstaan er weer nieuwe mogelijkheden als brede school. Toch is Nederland niet het enige land die volop bezig is met de ontwikkeling van de brede school. Vele andere landen zijn Nederland hierin voorop gegaan. Hoewel binnen- en buitenlandse modellen inspiratie kunnen zijn voor de verschillende brede scholen in Nederland. Moeten de scholen zich vasthouden aan hun eigen doel. Het is belangrijk dat de school de rondom gelegen instellingen en buurtbewoners bij de brede school betreft.

De rol van de CMV'er kan heel uiteenlopend zijn. Je kunt verschillende rollen vervullen binnen de brede school. Zo kun je een netwerk bouwen en onderhouden met verschillende instellingen die van toepassing zijn voor de brede school om goed en optimaal te kunnen functioneren. Je kunt ook gaan zitten op organisatorisch gebied. Je kunt dan denken aan programmeren, organiseren en uitvoeren. Dit kan zowel alleen binnen- als buiten school en in samenwerking met de omgeving van de school. Als CMV'er moet je bruggen blijven slaan tussen de buurtbewoners en de school. Een brede school heeft verschillende faciliteiten waar de wijk ook gebruik van kan maken. Zorg ervoor dat ze zich welkom voelen en gebruik gaan maken van de faciliteiten binnen de school. Op deze manier opstaat er geen eilandje maar is de school het middelpunt van een bruisende wijk. Wees er als CMV'er ook voor de kinderen die er op school zitten. Bedenk activiteiten die aansluiten bij hun behoeftes en speel hierdan ook op in. Wees niet bang om fouten te maken, want hier moet ook ruimte voor zijn binnen de school. Als CMV'er kun je honderd taken vervullen binnen de brede school zorg daarom ook dat je blijft groeien binnen de organisatie en blijf je niet in een onderwerp vast. Maar blijf altijd rond kijken waar jij als CMV'er van pas kan komen binnen de brede school en

welke rol jij hierin kan spelen.

Figuur 2: impressie hoe een brede school eruit kan zien.

Bron :vereniging Terborg belang

2.5 Verschil tussen de brede school en regulier onderwijs

Alle basisscholen in heel Nederland moeten goed onderwijs aanbieden. Maar elke school gebruikt tegenwoordig een andere leer methode. In deze paragraaf wil ik het verschil tussen de brede school en het reguliere onderwijs tegen elkaar zetten.

Het eerste verschil is dat brede scholen zich richten op de leeftijdsgroep 0-16 jaar waar het reguliere onderwijs stopt bij een jaar of 12. De organisatie van de brede school kent krachtige schakels en verbindingen tussen verschillende instellingen die bewust aan elkaar worden gekoppeld. Hierdoor kan er efficiënt informatie uitgewisseld worden over de ontwikkeling van leerlingen binnen de school. Of ook wel de instellingen gebruiken hun krachten om op wijkniveau te werken. Door deze samengevoegde krachten kunnen kinderen deelnemen aan naschoolse activiteiten, voorschoolse educatieprogramma's en naschoolse opvang hierdoor blijft de continuïteit van het leerproces aanwezig.

In het reguliere onderwijs is er geen of nauwelijks samenwerking met andere instellingen die contact hebben met de school. Hierdoor is er geen samenwerking op het gebied van de ontwikkeling van het kind. De school en de instellingen zijn dus eigenlijk twee aparte eilandjes voor het kind. In het reguliere onderwijs staat natuurlijk ook het leerproces van de leerlingen boven aan.

Het tweede verschil is dat de brede school niet alleen kijkt naar de 'schoolse resultaten' van de leerlingen maar ook naar de ontwikkeling en welzijn buiten school. Je kunt dan denken aan vrijetijdsbesteding, gezondheid en de thuissituatie die ook weer van invloed zijn op de schoolse resultaten. De brede school richt zich op de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind zowel binnen de school als thuis en in de omgeving rondom de school. In het reguliere onderwijs gaat het vooral om de schoolse resultaten binnen de school. De thuissituatie speelt ook een grote rol in het leerproces van het kind. Je kunt dan denken aan ouders die 's avonds met hun kinderen een boekje gaan lezen om de leesvaardigheid van hun kind te verbeteren. In het reguliere onderwijs wordt meer van de ouders individueel verwacht. Wat de leerlingen in hun vrije tijd doen is niet van belang.

Het derde verschil is dat de brede school bewust omgaat met het kiezen van de leeromgeving bij buitenschoolse activiteiten. Het opdoen van ervaringen, naar de bibliotheek gaan, meedoen met de zomerschool, deelnemen aan naschoolse activiteiten zijn allemaal leerervaringen die kinderen opdoen in hun vrije tijd. Hierdoor bevordert je de cultuureducatie, sporteducatie en creativiteit van het kind.

Het is belangrijk dat de brede school deze buitenschoolse leerplaatsen erkent en de leeromgeving van kinderen verbreedt. Door deze activiteiten kun je het netwerk weer verbreden als school. In het reguliere onderwijs gebeuren over het algemeen al deze activiteiten in project vormen. Er wordt dus niet intensief ingespeeld op cultuureducatie. Je gaat wel eens naar het museum maar daar blijft het ook bij.

Het vierde verschil heeft veel overeenkomsten. De brede school moet in eerste instantie een veilige, gezellige leef- en leerplaats zijn met duidelijke regels. Het grootste verschil met het reguliere onderwijs zit in de naschoolse activiteiten. Waar de brede school veel aandacht aan besteed is het reguliere onderwijs daar minder mee bezig. Ook bij de buitenschoolse activiteiten staat een veilige, gezellige leef- en leerplaats zijn met duidelijke regels centraal.

Het laatste verschil is dat de brede school veel waarde hecht aan het maatschappelijke participeren van de leerlingen. Meedoen en meedenken met binnen- en buitenschoolse activiteiten is van belang voor de ontwikkeling van het kind. Om mee te kunnen doen en mee te denken moet je sociale competenties ontwikkelen die van belang zijn voor de sociale omgang met andere leerlingen. Sociale competenties zijn heel belangrijk binnen de brede schoolaanpak. Bakker (1999) geeft aan dat de ontwikkeling van sociale competenties voor evenwicht tussen daadkracht en daadlast voor kwetsbare kinderen van belang zijn. Binnen het reguliere onderwijs wordt er minder gewerkt aan de maatschappelijke participatie van de leerlingen. Kinderen kunnen niet meedenken en meedoen. Het programma is voor deze leerlingen al helemaal uitgedacht en moeten zich hier maar bij aansluiten. De ontwikkeling van het kind is wel van belang maar is vaak een probleem voor de ouders. Leerkrachten kunnen een aangevende factor zijn dat een kind geen goed evenwicht heeft tussen daadkracht en daadlast. Ouders moeten wel zelfstandig met het kind aan de slag en hebben geen medewerking van de school.

Samenvatting

De laatste jaren is het aantal brede scholen in Nederland gegroeid. In eerste instantie werden brede scholen gezien voor kinderen die een leerachterstand hadden en deze binnen de brede school kon bijspijkeren. De laatste jaren is dit beeld veranderd en functioneert de brede school niet meer als school die achterstanden wegwerkt maar als school die kinderen extra leerervaringen wilt laten opdoen. Er is criteria binnen de brede school niet veranderd de laatste jaren en dat is dat de ontwikkeling van het kind centraal staat. Dit is tevens ook de definitie die de brede school stelt. Er bestaat in Nederland geen een specifieke brede school. Elke school heeft een ander thema waar hij/zij zich op richt. De ene school werkt heel veel met kunsteducatie terwijl een andere brede school heel veel aan sporteducatie doet. Natuurlijk kunnen ook meerdere thema's binnen de brede school aanwezig zijn. Het thema wordt afgesteld op het doel van de brede school en de behoefte van het kind. De laatste jaren zijn de brede scholen ook herkenbaar geworden aan hun naschoolse activiteiten en opvang. Deze naschoolse activiteiten/ opvang zorgt ervoor dat ouders langer kunnen doorwerken terwijl hun kind naschooltijd wordt opgevangen. Wel hebben brede scholen hier regels voor en worden er met ouders duidelijke onderlinge afspraken gemaakt over de opvang van hun kind.

Veel brede scholen in Nederland doen aan dagarrangementen. Een dagarrangement houdt in dat kinderen worden verzien in hun behoefte op het gebied van verschillende activiteiten in hun vrije tijd. Bij een goed dagarrangement is tijd heel belangrijk. Alles moet goed aansluiten. Het is dus niet de bedoeling dat een activiteit om twee uur begint begint terwijl een kind tot drie uur op school zit. Of kinderen moeten te lang wachten na schooltijd op een activiteit.

De brede school staat erom bekend dat hij/zij met meerdere partners samenwerkt. Dit kan zijn met welzijnswerk, sportverenigingen en maatschappelijkwerk. Als CMV'er moet je ervoor zorgen dat deze netwerken intact blijven en dat de organisaties goed met elkaar blijven communiceren. Soms zitten deze instellingen samen in 1 gebouw of delen ze een accommodatie. Het kan ook voorkomen dat de instellingen verder uit elkaar liggen en er vervoer geregeld moet worden tussen de school en de instelling. Over deze punten moeten er altijd duidelijke regels gesteld worden tussen school en instelling. Vaak werkt het wel drempel verlagend als maatschappelijkwerk binnen de school is. Hierdoor kunnen docenten en instelling makkelijker samenwerken en is er beter controle op de situatie die bijvoorbeeld bij een kind speelt.

De brede school is herkenbaar aan de samenwerking met verschillende instelling. Deze zorgen er gezamenlijk voor dat de brede school verschillende functies heeft. Zorg ervoor zoals al eerder aangegeven staat dat het dagarrangement aansluit op de lestijden van het kind. De brede school heeft vooral een educatieve functie maar speelt ook in op de vrije tijd van het kind. Als CMV'er kun je hier verschillende rollen in spelen. Wees een bruggen bouwer tussen; de school, het kind en de instelling.

Wees als gezamenlijke organisatie duidelijk op welke manier er samengewerkt gaat worden. Heeft iedereen zijn eigen functie of wordt er structureel met elkaar samengewerkt. Als samenwerkende partners moet hier vanaf dag een duidelijkheid over zijn. Zo worden mensen die wat willen weten niet van het kastje naar de muur gestuurd.

Om een goed dagarrangement aan te bieden moet je aan verschillende pedagogische voorwaarden voldoen. Speel hier als CMV'er goed op in. Schep een goed klimaat waarin de kinderen gezamenlijk kunnen werken, zorg voor een stimulerende werkomgeving en het allerbelangrijkste werk aan wederzijds respect tussen de kinderen en de CMV'er. Niet elke school is perfect en dat is de brede school ook niet. Als CMV'er kun je gezamenlijk met de school en de samenwerkende organisaties aan deze punten werken. Want een goede brede school speelt in op de vraag en de behoefte van het kind, de ouders, de samenwerkende partners en de omgeving.

Hoofdstuk 3: Cultuureducatie

Inleiding

Vroeger was de cultuureducatie alleen bestemd voor elite. Men leefde in de veronderstelling dat kunst en cultuur van zichzelf zo interessant was dat iedereen daar wel iets mee wilde. Dit komt voort uit de begin twintigste-eeuw. De elite hadden de gedachte dat ' het volk ' meer moesten leren over kunst en cultuur dan de midden- en hoge klasse. Als elite had je de gedachten dat arbeiders van zichzelf geen gepaste of hele geen cultuur of kunst hadden. De laatste jaren is de insteek voor kunst en cultuur veranderd. Deze verandering begon bij de allochtoonse bevolking maar is uitgebreid over de hele samenleving. Uit ervaring bleek dat niet alleen maar westerse kunst en cultuur nodig was om mensen aan te spreken. Maar juist het ontwikkelen van je eigen culturele bagage is van belang. Kennis en interesse van verschillende doelgroepen spelen een grote rol. Disciplines zoals Hiphop, R&B, graffiti en oude artiesten zoals Aretha Franklin en James Brown zijn een bron van inspiratie voor de kunst en cultuur van deze tijd. Vaak worden deze artiesten gebruikt in de muziekindustrie van tegenwoordig of zijn ze inspiratiebron voor kunstenaars van deze tijd (Huisman, 2001)De laatste jaren is de cultuureducatie ontzettend veranderd en is deze voor iedere bevolkingsgroep in Nederland opengesteld.

In dit hoofdstuk ga ik in op verschillende onderwerpen. Wat is cultuureducatie en hoe is het ontstaan en waarom wordt het steeds belangrijker binnen de brede school? Ook zal ik drie voorbeelden van cultuureducatieve instellingen belichten. Als laatste binnen dit hoofdstuk heb ik het over de CMV'er. Welke rol kun je als CMV'er spelen binnen de cultuureducatie en wat moet je hier allemaal voor doen?

3.1 Cultuureducatie

Enkele jaren geleden kwam cultuureducatie bijna niet voor op brede scholen. De laatste jaren is dit ontzettend veranderd. Nu is cultuureducatie een belangrijk leergebied met verschillende kerndoelstellingen. De omslag binnen de cultuureducatie is gekomen omdat steeds meer jonge kinderen met kunst & cultuur in aanraking komen. Je hebt hier ook wel een gezegde voor; Jong geleerd is oud gedaan. Gedurende de schooltijd dat kinderen op school zitten worden zij op een spelse, actieve en stimulerende manier in contact gebracht met alle mogelijke cultuuruitingen. Waaronder theater, dans en muziek.

Als we het hebben over cultuureducatie in de ruimste zin dan spreken we over alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet. Cultuureducatie laat mensen kennismaken met kunst- en cultuuruitingen en verdiept het inzicht daarin.(www.cultuurnetwerk.nl) Het doel van cultuureducatie is om beter inzicht te krijgen in de veelheid aan cultuur om ons heen in onze omgeving. Daarnaast is het van belang om een eigen voorkeur van kunst en cultuur te ontwikkelen. Het is van belang bij het uitvoeren van je artistieke talenten dat je leert om je vormen duidelijk te uiten. De verschillende vormen van disciplines in de kunst en cultuur hebben allemaal hun eigen kunstvormen en kennen hun tradities door de loop van de jaren heen. Hierbij hoort ook het ontwikkelen van de verschillende specifieke technieken

Meestal is de eerste keer als kinderen met cultuur activiteiten in aanraking komen op de basisschool. Cultuureducatie speelt een steeds belangrijkere rol op de basisscholen cultuuractiviteiten zorgen voor een verbinding tussen schoolse- en buitenschools leren. Het opdoen van kennis staat centraal. Door een gevarieerd programma aan te bieden moeten kinderen geprikkeld worden om deel te nemen aan een activiteit binnen de brede school. Wanneer kunst en cultuur een vast onderdeel is in de vrije tijd van kinderen is het van belang dat je als brede school daar goed op in speelt.

Samenwerking van verschillende instellingen op het gebied kunst en cultuur is voor de brede school van belang. Je kunt dan denken aan Instellingen voor kunsteducatie, musea, theaters, en amateur kunstorganisaties. De instelling die de meeste aandacht trekt op het gebied van kunst en cultuur is de bibliotheek. Zowel scholen als ouders bezoeken de bibliotheek met hun kind. Ook

biedt de bibliotheek verschillende educatieve programma's aan die zowel geschikt zijn voor zowel jong als oud. Het is niet vanzelfsprekend dat ouders intensief met hun kinderen kunst en cultuur instellingen bezoeken. Doordat kunst en cultuurinstellingen samenwerken met de brede school wordt de kennis van de kinderen verbreed.

De ervaringswereld van de kinderen wordt vergroot en dat komt ten goede aan hun algemene en culturele ontwikkeling.

Ook kunnen kunst en cultuur activiteiten worden ingezet als sociale en communicatieve vaardigheden te werken. Activiteiten met drama, muziek en beeldende vorming bieden kinderen een andere manier om zich te uiten. Hierdoor kunnen kinderen verschillende talenten verder ontwikkelen die ze al bezitten of ze ontwikkelen nieuwe talenten. Kunst en cultuur activiteiten kunnen een grote rol spelen in de omgeving rondom de brede school. Een voorbeeld hiervan is het realiseren van een groot kunstwerk dat zowel door wijkbewoners als door leerlingen van de brede school is ontwikkeld.

Voor culturele instellingen is de brede school een kans om meer aandacht te krijgen voor hun kunst en cultuuractiviteiten. Daarnaast kunnen ze door de brede school hun doelgroep uitbreiden. Door samenwerking met andere instellingen kan er meer subsidie vrijkomen voor activiteiten in- en rondom de brede school. Voorbeelden hiervan zijn dat kinderen hun eigen tentoonstelling organiseren, een concert geven bijvoorbeeld in een schouwburg enz. De brede school biedt de culturele instellingen om ook met andere partners samen te werken zoals met welzijninstellingen of buitenschoolse opvang. Zo kan er voor de brede school een samenhangend aanbod aan activiteiten ontwikkeld worden die goed op elkaar aansluiten.

Bij samenwerking met verschillende culturele instellingen is het van belang om gezamenlijke doelen te formuleren. Bij het uitwerken van doelstellingen en activiteiten is het aan te raden om een onderscheid te maken tussen verschillende soorten culturele activiteiten. Zo zijn er actieve, receptieve en reflectieve werkvormen. Een combinatie van deze drie verschillende werkvormen werkt over het algemeen het effectiefst .

Er zijn twee verschillende redenen waarom de brede school samenwerkt met kunst en cultuur instellingen. De samenwerking tussen de brede school en cultuurinstellingen maakt deel uit van een groter proces waarin de brede school zich wil profileren op het gebied van kunst en cultuur. Een andere mogelijkheid is dat scholen er voor kiezen om incidenteel samen te werken met kunst en cultuurinstellingen. Vaak is de keuze voor deze oplossing om te kijken of de activiteiten bevallen en er in de toekomst vaker samengewerkt kan worden met deze instellingen. Het uitvoeren van de cultuuractiviteiten vindt over het algemeen plaats op school.

Door de nauwe verbinden met verschillende educatieve instellingen die programma's ontwikkelen/ uitvoeren op de brede school kunnen kinderen geprikkeld worden om hun talenten verder te ontwikkelen in hun vrije tijd. Het is daarom zo dat kinderen die buiten schooltijd actief op het gebied van kunst en cultuur daarmee op school een voordeel mee kunnen doen. Deze kinderen kunnen hun ervaringen doorgeven aan vriendjes/ vriendinnetjes. Veel brede scholen werken met professionals ook, amateurverenigingen kunnen een grote rol spelen op het gebied van kunsteducatie op de brede school. De ouders spelen een rol bij cultuureducatie. Instellingen kunnen ouders benaderen via een ouderavond om meer over de cultuureducatieve programma's te vertellen. Hier kun je als CMV'er een rol inspelen.

3.2 Voorbeeld van een cultuureducatie instelling

De bibliotheek speelt een steeds grotere rol in de cultuureducatie. Deze kan verbindingen leggen tussen het onderwijs gecombineerd met de kennis van de lokale kunst en cultuur. Dit maakt de bibliotheek tot het middelpunt waar binnen- en buitenschools cultuureducatie kunnen samenkomen. Doordat de bibliotheek participeert in andere netwerken is deze een belangrijke schakel tussen onderwijs en andere culturele instellingen.

Naast een vrije tijdsaanbod heeft het Koorenhuis een ruim onderwijsprogramma voor scholen. De school is de aangewezen plek om alle kinderen met kunst in aanraking te laten komen. Een voorbeeld hiervan is kunst in de klas. Met een vijftigtal inspirerende kunstkisten en -koffers, brengt het Koorenhuis kunst letterlijk in de klas. De school kan zo'n kist huren en deze blijft dan de gedurende drie weken op school. De inhoud van de kisten en koffers is gevarieerd. Sommige projecten behandelen één specifieke discipline (dans, theater, fotografie/video, literatuur, muziek of theater). Andere combineren verschillende kunstvormen, de kunstrede projecten. Deze koffers kunnen ook heel goed gebruikt worden tijdens naschoolse activiteiten. Docenten en kinderen kunnen zelfstandig met zo'n kist aan de gang. Als het nodig is kan een professional een aanvullende of een introductie les komen geven. Op deze manier wordt gewerkt aan de zelfredzaamheid en zelfsturing van de kinderen.

Het Museon heeft als doel om kinderen de kans te geven de wereld aan de hand van echte voorwerpen te ontdekken en te verkennen. Het Museon heeft niet alleen maar een educatieve doelstelling. Door de grote collectie die ze bezitten kunnen ze kinderen over veel onderwerpen informeren. Deze zijn biologie, milieukunde, geschiedenis, archeologie, natuurkunde, techniek, geologie en volkenkunde. In combinatie met moderne tentoonstellingstechnieken, audiovisuele media en computerprogramma's, vertelt het Museon het fascinerende verhaal van de mens en zijn wereld. De beleving en de sfeer die het Museon bij tentoonstellingen en lessen oproept, zorgen voor een onuitwisbare ervaring bij de kinderen.

Het goede aan het Museon is dat jonge kinderen al in aanraking kunnen komen met een museum. Vaak is er voor de alle kleinste een tentoonstelling waarin ze met van alles kunnen spelen. Zonder dat het kind of de ouders iets door hebben wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het kind.

Cultuureducatie wint steeds meer terrein in het lesprogramma van scholen. De kracht zit het vooral in de inhoud van de programma's de samenwerking tussen verschillende cultuurinstellingen en de houding ten opzichten van de onderwijzers op het gebied van cultuureducatie. Natuurlijk is er een ideale leeromgeving geschept waar je als samenwerkende partners aan moet voldoen. Hieronder in de tabel staan al deze belangrijke punten aangegeven.

Tabel 3 : ontstaan cultuuractiviteit

Thema	Scholen	Culturele instellingen
Attitude	• hebben voldoende kennis van de sector cultuur en zien deze als volwaardige partner; • hebben een eigen visie op cultuureducatie en kunnen hun vraag naar cultuureducatief aanbod verwoorden; • stimuleren hun leerlingen deel te nemen aan buitenschoolse cultuureducatie of amateurkunst.	• beschouwen educatie als een kerntaak en hebben een eigen visie hierop ontwikkeld; • zien het onderwijs als een volwaardige partner; • zijn bekend met onderwijsvisies, leerstijlen en lesmethodes; • stemmen hun educatief aanbod af op de vraag van de klant
Organisatie	• hebben de cultuureducatieve taken duidelijk belegd, • schakelen voor de kunstvakken (ook) vakdocenten of kunstenaars • nemen ook buiten schooltijd	• hebben hun educatieve taken duidelijk gescheiden van hun communicatie- en promotieactiviteiten; • stemmen hun aanbod af op de lestijden van het onderwijs

	deel aan cultuureducatieve activiteiten.	• verzorgen kunstzinnige of culturele activiteiten in de tussentijdse, naschoolse of buitenschoolse opvang;
Samenwerking	• participeren in lokale netwerken met andere scholen en culturele instellingen;	• participeren in lokale netwerken van scholen en culturele instellingen;
Inhoud	• beschikken over een cultuureducatiebeleid met een meerjarenprogramma en een doorgaande leerlijn	• proberen succesvolle programma's langer beschikbaar te houden voor het onderwijs;
Vorm	• geven de lessen cultuureducatie een actieve, receptieve en reflectieve component; • bieden structureel omgevingsgericht en ervaringsgericht onderwijs aan	• vervangen of versterken met hun educatieve aanbod delen uit lesmethoden; • bieden in hun educatieve programma's een combinatie vandoen, beleven en presenteren aan;
Middelen	• beschouwen cultuureducatie niet als sluitpost van hun begroting of als extraatje dat wordt betaald uit de ouderbijdrage	• beschouwen educatie niet als sluitpost van hun begroting, waarop als eerste wordt bezuinigd bij tegenvallende inkomsten

Bron: Onderwijs in cultuur 2006

3.3 De CMV'er en cultuureducatie

Veel domeinen in het CMV werkveld vloeien in elkaar over. Je vindt in elk domein een ander domein wel terug. In veel recreatieve activiteiten zie je veel aspecten van spel en drama, of andere elementen die met kunst te maken hebben. Toch hebben deze vormen van cultuureducatie te maken met de sociale culturele ontwikkeling van het kind. De laatste jaren vindt er een grote verandering plaats op het gebied van kunst en cultuur. Cultuureducatie wordt steeds meer gebruikt in binnen- en buitenschoolse activiteiten. Als we het hebben over cultuureducatie kunnen we spreken over vier verschillende niveaus. Al deze niveaus kunnen naar voren komen binnen de het aanbod van de brede school. Als CMV'er moet je duidelijk kunnen inspelen op de wensen van deze brede school maar de omgeving/ buurt speelt ook een grote rol.

Als CMV'er kun je kinderen stimuleren om aan amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming te deelnemen. Je kunt dan denken aan uiteenlopende activiteiten op het gebied van kunsteducatie. Bij deze activiteiten staan de grondbeginselen van het leren vooraan. De kinderen moet de basisprincipes van bijvoorbeeld dans, kunst of schilderen nog leren. Het gaat hier behalve om vermaak, plezier en ontspanning ook om het bevorderen van de ontwikkeling van de kwaliteiten en talenten van het kind. Als CMV'er ben je goed in staat om deze activiteiten te organiseren en uit te voeren. Je moet alleen rekening houden met verschillende aspecten zoals de tijdsduur van de activiteit, de leeftijd, de omgeving van het kind, de interesses en wat ook heel belangrijk is of de activiteit binnen- of buitenschools is. Bij een binnen schoolse activiteit zal je als CMV'er je meer gericht op de kennisvergaring van het kind. Met een buitenschoolse activiteit kun je meer werken met de interesse en de vrije tijd van kinderen. Kinderen zullen ontspanner zijn en anders hun kennis vergaren.

Een tweede manier om cultuureducatie bevorderen binnen de brede school is of je, je school in contact brengt met verschillende instellingen die aan cultuureducatie doen. Je gaat op een actieve manier aan de slag om de cultuureducatie te bevorderen op de brede school. Op deze manier ben

je als CMV'er de persoon die de partijen samenbrengt. Op deze manier kun je direct verschillende activiteiten plannen met een doel. Je kunt denken aan een tentoonstelling van kinderen die een schilderij hebben gemaakt. Vooraf aan de tentoonstelling was een workshop schilderen door een professional. Om de omgeving te betrekken bij het project kun je als CMV'er kijken of de schilderijen tentoongesteld kunnen worden in een atelier in de omgeving van de school. Op deze manier kunnen buurtbewoners kijken naar de schilderijen die gemaakt zijn door de kinderen en wordt de omgeving rondom de school ook actief gebruikt. Bij de uitvoering van deze activiteit gaat het zowel om de plezier die de kinderen hebben aan de activiteit. En het gaan waarderen van verschillende manieren van kunst. En natuurlijk het allerbelangrijkste aspect het leermoment dat ze uit de activiteit halen.

De derde manier om als CMV'er binnen de brede school actief te zijn met cultuureducatie. Is het organiseren van verschillende kunst en cultuurprojecten zowel voor de brede school als de mensen uit de omgeving van de brede school. Deze verschillende cultuureducatie projecten kunnen als doel hebben om bewoners uit de omgeving, de leerlingen en verschillende instellingen in contact met elkaar te laten komen. Er hoeft nog geen sprake te zijn van een samenwerking of eventuele samenwerking. Als CMV'er zorg je voor dat ene duwtje in de rug die je als persoon nodig hebt. De samenwerkingen kunnen leiden tot verschillende manieren van bijvoorbeeld kunstobjecten in de wijk. Bewoners en leerlingen van de brede school kunnen hier gezamenlijk aan werken. Dit heeft tot doel dat wijkbewoners kennis maken met de activiteiten binnen de brede school en de leerlingen. En de brede school en de leerlingen maken kennis met de bewoners die ze bijvoorbeeld elke dag voorbij zien lopen met hun hondje. Samenwerking kan leiden tot een goede en gemoedelijke zweer in de wijk en tot vele andere samenwerking bij andere evenementen in de buurt van de school. Bijvoorbeeld de nationale straatspeelmiddag, Koninginnedag, Sinterklaas en Kerst.

De vierde vorm is het gebruik maken van creatieve en kunstzinnige werkvormen in zowel binnen- en buitenschoolse activiteiten. Hier is het belangrijk dat je ervaringen van kinderen tastbaar maakt. Ervaringen van kinderen speelt in een grote rol hierin. Deze ervaringen kunnen op school zijn gebeurt maar ook in hun vrije tijd. Als CMV'er moet je duidelijk naar deze kinderen luisteren als je met hun ervaringen aan de slag gaat. Je kunt werken met verschillende werkvormen zoals rollenspelletjes, werken met geluid, het uitbeelden van ervaringen op papier en werken met verschillende kleuren. Vanuit deze manier van het uiten van de creativiteit kan er een talent naar voren komen bij kinderen waarvan ze niet wisten dat ze die bezaten.

Veel kinderen denken dat cultuureducatie saai is. Zij denken dan aan de verplichten uitstapjes aan het museum met school die gaan over onderwerpen die ze eigenlijk helemaal niet interesseert. Veel reacties die je dan van kinderen krijgt zijn zoals; dit is heel saai, ik vind er niks aan kunnen we weer terug naar school, wat moet ik hiermee, juf ik ben hier nog te jong voor of dit is alleen maar voor rijke mensen ik ga nooit met mijn eigen ouders naar een museum. Met deze opmerkingen of zelfbeelden doet het kind zichzelf, de kennisvergarig en het plezier die hij in de activiteit kan hebben tekort. De laatste jaren zie je steeds meer in een mengeling komen in activiteiten binnen- en buitenschool en staat leren in de vrije tijd steeds meer centraal. Maar de vraag die wij ons zelf steeds meer moeten stellen als CMV'er moet het leerproces van de persoon wel bewust zijn. Je kunt ook met leuke educatieve activiteiten die kinderen leuk vinden maar dat ze niet bewust zijn met hun leerproces en het ontwikkeling van talenten. Doormiddel van de participatieladder kun je peilen waar de kinderen echt interesses in hebben. Vraag als CMV'er waar de kinderen behoefte aan hebben en koop ze niet af met een verhaal.

Door kinderen te interesseren voor activiteiten op het gebied van kunst en cultuur kan de vrije tijdsbesteding van de kinderen anders worden ingevuld. Door de sociaal culturele ontwikkeling van kinderen werk je daarnaast als CMV'er ook aan de creativiteitsontwikkeling van de kinderen. Max van der Kamp (1993) stelt dat sociaal culturele ontwikkeling belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind. Als CMV'er zul je met cultuureducatie de zintuigen en het waarnemingsvermogen van de kinderen verfijnen. Bijvoorbeeld met kunst kunnen kinderen de werkelijkheid op een heel andere manier gaan interpreteren. Ze gaan als het waren door een roze bril kijken. In cultuureducatie kunnen gevoelens naar voren komen die kinderen nog niet van zichzelf kennen. Daarom moet je

als CMV'er alert zijn en van te voren al een doel moeten stellen wat je doel is van de activiteit. Er kunnen bij kinderen veel vragen naar voren komen. Daarom is het van belang dat je je goed hebt voorbereid of een professional aan je zijde hebt.

Cultuureducatie kan drie vermogens bij de kinderen opwekken; waarnemen, inleven en oordelen. Dit kan leiden dat kennisoverdracht op verschillende manieren in elkaar worden geweven. Ook hier kunnen we weer spreken over binnen- en buitenschools leren. Binnen schools leren zal het waarnemen, inleven en oordelen op een andere manier gaan dan tijdens een buitenschoolse activiteit.

Op het gebied van cultuureducatie ben je als CMV'er vooral een bemiddelaar tussen de brede school en instellingen. Als CMV'er probeer je verschillende activiteiten bij de leerlingen en docenten te brengen en de docenten en leerlingen naar de activiteit te krijgen. Tijdens het organiseren en uitvoeren van cultuureducatie binnen de brede school gaat het niet alleen maar om de kennisvergaring maar ook om het ontwikkel van verschillende sociale competenties. Kunst & cultuur projecten kunnen ertoe lijden dat kinderen moeten gaan samenwerken. Samen nadenken over een opdracht bevordert de sociale vaardigheden van kinderen. Maar betrek de kinderen ook als bemiddelaar erbij. Laat de kinderen aan de school duidelijk maken wat zij leuk vinden. Desnoods maak je er een project van. Laat de kinderen in verschillende workshops met verschillende werkvormen vertellen wat zij in een schooljaar willen doen op het gebied van kunst & cultuur en ga dan vervolgens met school, instellingen en de kinderen rondom om de tafel zitten en kijken wat mogelijk is van hun wensen. Je moet de kinderen als CMV'er wel vertellen dat de wensen haalbaar en realistisch moeten zijn.

Methodisch en agogisch handelen van de CMV'er binnen een cultuureducatie

Zoals als al eerder staat aangegeven heb je als CMV'er vooral een bemiddelende rol binnen cultuureducatie. Als CMV'er ben je vooral bezig tijdens activiteit of het samenbrengen van partijen met animeren of arrangeren in je achterhoofd. Als CMV'er kun je ook angst weg nemen bij kinderen die niet bekend zijn met cultuureducatie. Het onbekende kan kinderen een gevoel geven van falen terwijl dit niet de bedoeling is. Je kunt proberen om voor de kinderen de drempel naar kunst & cultuur instelling te verlagen en ze te motiveren om hieraan deel te nemen.

Als je het hebt over arrangeren binnen de cultuureducatie is het van belang dat je een goede evenwicht zoekt tussen kennisoverdracht en plezier in de activiteit. De activiteit moet prikkelend en uitdagend zijn maar er moeten ook herkenbare situaties voor de kinderen inzitten waarmee ze zichzelf kunnen associëren. Bij arrangeren moet je vooral de docenten of de professional goed op de hoogte stellen wat je doel is met de activiteit. Als CMV'er moet je niet alleen de activiteit organiseren maar ook de inhoud bepalen. Dit kan ook eventueel met andere personen die bij de activiteit betrokken zijn.

Als CMV'er kun je er natuurlijk ook voor kiezen om actief betrokken te zijn bij de begeleiding van de kinderen. Je moet er dan op letten dat je kinderen blijft boeien met je informatie die je wilt overbrengen op hen. Tegelijkertijd moet je ervoor zorgen dat het informatie aanbod gestructureerd is dat het een plezierige manier is om deel te nemen aan de activiteit. Bij het activiteiten aanbod moet worden vermeden dat niet alles in het teken van de kennisoverdracht komt te staan. Dit is zowel bij binnen- en buitenschoolse activiteiten en het beoefenen van kunst. Bij het organiseren van cultuureducatie moet rekening worden gehouden met de verhoudingen tussen belevingen, expressie en esthetische vormgeving (Spierts, 2003)

Volgens Spierts(2003) zijn er twee aspecten belangrijk bij het programmeren en organiseren van cultuureducatie. In de eerste plaats is het belangrijk dat de leerlingen door de ervaringen en verschillende activiteiten hun kennis verruimen. In de tweede plaats moeten werken die zijn gemaakt niet altijd een doel te hebben. Als CMV'er kan jij een ander doel hebben bij een product dan het kind.

Kinderen hebben de laatste jaren steeds meer vrije tijd. Maar de vrije tijdsbesteding van kinderen wordt ook steeds anders. De laatste jaren is er een grote stijging gekomen in het spelen van computerspelletjes in hun vrije tijd. Kinderen kunnen hun vrije tijd op verschillende manieren besteden vrije tijd als onderwerp van leren, vrije tijd als plaats van leren, vrije tijd als motivatie om te

leren. Als CMV'er moet je op verschillende manier hierop programmeren. Heel belangrijk hierin zoals ik als eerder beschreef is dat je kinderen hierin betreft. Maar probeer ook in te spelen op de nieuwste trends op het gebied van cultuureducatie. Een voorbeeld hiervan is de muziek. Steeds meer instellingen geven tegenwoordig een workshop rappen of teksten schrijven. Dit komt omdat er steeds meer bekende rappers ontstaan in Nederland. Als CMV'er kun je hierop in spelen. In de eerste plaats kun je samen met de kinderen een beat maken. Vaak is de beat al gemaakt door andere mensen maar wil je ze van begin tot het eind hierbij betrekken dan moet je ze vooral zelf de overhand geven. Als de beat klaar is, en de kinderen zijn tevreden kun je teksten gaan schrijven. Je kunt dit individueel stimuleren. Maar je kunt er ook voor kiezen om in groepjes te gaan werken. Als CMV'er kun je de kinderen een onderwerp aanbieden maar je kunt ze ook een eigen keuze laten vormen in hun onderwerp. Stel wel duidelijke eisen aan de tekst. Zoals er mag niet gescholden worden en het moet duidelijke spreek taal zijn. Je mag eigen woorden verzinnen maar, die moeten wel een betekenis hebben. Door eisen aan de tekst te stellen ben je duidelijk naar hun toe wat er van hun verwacht wordt. Je bent niet in de participatieladder bezig met omkoping. Als de tekst klaar is krijgen de kinderen de kans om te oefenen. Gezamenlijk of alleen en natuurlijk met de beat. Laat de kinderen de vrije hand in hoe ze oefenen. Misschien oefenen ze liever thuis alleen omdat ze het eng vinden om dit voor andere te doen. Maak wel als CMV'er duidelijk wanneer ze hun tekst moeten kennen. En vervolgens is het leuk om de ouders en docenten de raps te laten horen. Geef de kinderen hier een groot aandeel in. Laat ze zelfstandig flyers maken en de avond en middag organiseren. De kinderen moeten na het meedoen van de workshop het gevoel hebben dat ze de bomb zijn. Dat ze de nieuwe Ali B kunnen worden. En dat ze de eerste stap in hun nieuwe carrière hebben gezet. Vaak is het zo als ze z'n workshop rappen hebben gehad dit ook thuis in hun vrije tijd gaan doen. Zonder dat de kinderen het door hebben ben je bezig met het stimuleren van taalontwikkeling in hun vrije tijd.

Samenvatting

Vroeger was cultuureducatie alleen maar bestemd voor de elite. De laatste jaren is dit veranderd en is het toegeleng geworden voor elke lagen van de bevolking. Cultuureducatie ging vroeger vooral over je eigen cultuur overbrengen op andere mensen. Nu houdt het in dat kunst & cultuur samen komen. De laatste jaren is hier een omslag in gekomen. Steeds meer jongere kinderen komen in aanraking met kunst & cultuur activiteiten via school en hierdoor is er een omslag binnen de cultuureducatie gekomen. Dit gaat over het algemeen op een spelse, actieve en stimulerende manier. Cultuureducatie is eigenlijk in het ruimste zijn van het woord: 'Een doel of middel die wordt ingezet om de kennis die je hebt vergaard over te brengen op andere kinderen.'

Cultuureducatie speelt een belangrijke rol binnen de brede school. Ze zien als het een verbreding van de ontwikkeling van het kind. Cultuureducatie kan ervoor zorgen dat kinderen op een andere manier naar musea gaan kijken. Maar dat is het niet alleen de laatste jaren zijn grote artiesten een bron van inspiratie voor kunst & cultuur instellingen. Muziek is niet meer muziek maar kan ook een uiting zijn van gevoel. Als schilder kun je muziek uiten op je doeken. Al deze methodische en didactische vormen van werken kan je gebruiken binnen de brede school.

Om cultuureducatie mogelijk te maken binnen de brede school wordt er veel samengewerkt met andere instellingen die hierin zijn gespecialiseerd. De laatste jaren zie een verschuiving ontstaan binnen de instellingen. Waar vroeger de scholen naar de instellingen moesten. Komen nu de instellingen ook naar de scholen. Maar dat is niet alles ook de omgeving rondom de brede school speelt een belangrijke rol binnen de cultuureducatie. Zowel buurt bewoners als leerlingen van de brede school kunnen samenwerken op het gebied van cultuureducatie.

Maar cultuureducatie kun je ook inzetten binnen de brede school om te werken aan sociale en communicatieve vaardigheden. Dit kun als CMV'er doen bijvoorbeeld binnen een les drama. Doormiddel van korte en effectieve oefeningetjes ben je instaat om aan de sociale vaardigheden van een kind te werken.

De CMV'er kan een grote rol van betekenis zijn voor de brede school. De CMV'er kan zorgen voor een goed netwerk tussen de brede school en cultuureducatieve instellingen. Hierdoor kan er een langer lopende samenwerking ontstaan dan bijvoorbeeld een eenmalig project. Daarnaast kan de CMV'er de gehele organisatie van cultuureducatie op zich nemen. Hierdoor neem je leraren en andere personen werk uit handen en kunnen hun zich op wat anders richten wat belangrijk is binnen de brede school. Door de gehele organisatie op je te nemen ben je niet afhankelijk van andere personen en kun je makkelijker dingen op elkaar aan laten sluiten. Als CMV'er kun jij ook het gezicht zijn naar de omgeving/ wijk rondom de school. Je kunt buurtbewoners en kinderen van de school kennis met elkaar laten maken en een gezamenlijk project laten uitvoeren. Hierdoor ontstaat er een band/ samenwerking tussen school en de buurt. Maar dit is nog net alles.

Als CMV'er ben je op de hoogte van de methodische en didactische werkvormen en kun je deze ook toepassen op de kinderen. Een voorbeeld hiervan is dat je kijkt naar de behoefte van het kind. Wil jij een cursus schilderen organiseren en hebben kinderen dit nog nooit gedaan dan zal je onderaan de ladder moeten beginnen. Als professional zal je dit ook de uitvoerende persoon bekend moeten maken. Het niveau van de kinderen is heel belangrijk. Maar ook de behoefte van het kind. Je kunt wel een cursus klassiek ballet organiseren maar als de kinderen meer behoefte hebben aan moderne dans kun je hier als CMV'er rekening mee houden.

Cultuureducatie is niet meer als vroeger; we gaan met de bus naar een museum we volgen daar een workshop en we gaan weer naar school. Nee tegenwoordig moet elke cultuureducatieve activiteit een duidelijk geformuleerd doel hebben voordat er aan begonnen wordt en meestal is deze nog samen geformuleerd met de school waarmee ze samenwerken.

Als CMV'er kun je verschillende rollen vervullen binnen de cultuureducatie. Je kunt werken aan een netwerk voor de school. En de school in contact laten komen met verschillende instellingen die aan cultuureducatie doen. Je kunt meewerken binnen de organisatie en uitvoering van bijvoorbeeld een project. Je zou bijvoorbeeld als CMV'er zelf de lessen drama kunnen geven maar kunt hiervoor ook een professional inhuren en deze assisteren. Als CMV'er ben je dus eigenlijk van alle markten thuis binnen de cultuureducatie

Hoofdstuk 4: De kunstmagneet

Inleiding

Het kunstmagneet project is een samenwerking van basisscholen, het Koorenhuis en centrum voor kunst en cultuur. Kunstmagneetscholen zijn scholen waar kunst met een grote K geschreven wordt. Het kunstmagneetidee is niet uit de lucht komen vallen. Het is een onderdeel van een veel groter geheel binnen de brede scholen. Met deze kunstmagneet wilde de brede scholen de achterstanden van de kinderen aanpakken en ze meer over kunst en cultuur bijbrengen.

Deze scholen hebben als doelstelling om kunst en kunstvakken op scholen aantrekkelijker te maken voor de kinderen. Daarom besteden deze brede scholen veel tijd en aandacht aan kunst- en cultuureducatie binnen hun reguliere schooltijd.

De brede scholen die meedoen met de project richten zich in het algemene maar op één discipline. Op dit moment zijn er verschillende magneetscholen. Voorbeelden hiervan zijn: beeldmagneet, een dansmagneet, een foto/ film/ videomagneet, een multidisciplinaire kunstmagneet, muziekmagneten en een theaternagneet. In deze brede scholen is altijd wel wat te beleven. Zo is er binnen de muziekmagneet altijd muziek te horen in de gangen van de school.

De magneetvakken zijn een vast onderdeel van de lessen en worden zowel in de reguliere schooltijd als na schooltijd gegeven aan de kinderen

In dit hoofdstuk beschrijf ik de vijf kunstmagneten die op dit moment ontwikkeld zijn. Elke kunstmagneet heeft doel en binnen deze doelen worden programma's ontwikkeld. Hier ga ik dan ook dieper op in. In het tweede gedeelte van dit hoofdstuk heb ik drie praktijk voorbeelden van drie brede scholen die met het kunstmagneet werken. Daarnaast heb ik nog aansluitende projecten proberen te zoeken die de school de ouders of kinderen ook aanbied

4.1 Kunstmagneetscholen

Muziekmagneetschool

Binnen de muziekmagneetschool willen de docenten de kinderen zo breed mogelijk opleiden. En kennis laten maken met dingen die ze later in hun leven opnieuw tegen kunnen komen. De bedoeling van de muziekmagneetschool is om verschillende nieuwe talenten aan te spreken en te ontwikkelen. Muziek maakt hier een groot deel van uit.

In eerste instantie leren de kinderen van een kunstmagneetschool de basis binnen de reguliere schooltijd. Maar later wordt dit uitgebreid naar workshops buiten de reguliere lessen. In deze lessen komen dan de volgende zaken naar voren. De omgang met de stem en het bespelen van verschillende muziekinstrumenten. Het belangrijkste is dat kinderen plezier hebben in wat ze doen. De musische ontwikkeling van de leerlingen op deze muziekmagneetschool omvat ook de ontwikkeling van een muzikale attitude. Kinderen leren op een andere manier luisteren en ze voelen meer dan gemiddeld in, wat voor betekenis muziek heeft voor henzelf en voor mensen om hen heen. (Biesheuvel, van Beek, 2005) Door dit alles ontstaat er ook een goede samenwerking tussen de leerlingen maar ook is er meer zelfvertrouwen. Maar niet alleen de kinderen vinden het belangrijk om veel over muziek te leren. Ook de ouders spelen een belangrijke rol binnen deze brede school. Ouders spelen mee in het muziekorkest van de school die bijvoorbeeld optreden tijdens het zomerfeest of andere festiviteiten. Door deze manier van lesgeven binnen de brede school leren kinderen eerdere persoonlijke keuzes te maken. Een voorbeeld hiervan is de keuze tussen de computer of een muziekinstrument gaan bespelen. Het kind kan denken: 'Ga ik even een uurtje achter de computer een computerspelletje spelen of ga ik nog even achter het keyboard om mijn liedje te oefenen.' Binnen de muziekmagneet krijgen kinderen uitgebreid de ruimte om dansen, toneelstukken en liederen in te studeren. Kinderen zoeken die ruimte zelf op. Hierdoor kan een kind zelfstandig sturing geven aan zijn eigen ontwikkeling

Theaternagneet

Een theaternagneet is een school die kunst met een grote K schrijft en dit ook zeer belangrijk vindt voor zijn leerlingen. Deze brede school is niet alleen school waar kennisoverdracht plaats vindt maar ook een atelier, theater en concertzaal is. De theaternagneetschool nodigt vooral professionals uit om de lessen bij hun in te vullen. De kinderen binnen deze brede school besteden

niet alleen aandacht aan cognitieve ontwikkeling, maar ook aan hun creatieve ontwikkeling. Dit heeft sociaal emotionele effecten. Een theatermagneetschool is een plek waar kinderen van groep 1 tot en met acht extra veel ervaring opdoen met kunst, zowel onder schooltijd als in de vrije tijd. (Biesheuvel, van Beek, 2005) De theatermagneetschool vinden dat dramalessen veel toevoegt aan de sociaal culturele ontwikkeling van het kind. Door bijvoorbeeld toneel werken de kinderen binnen deze brede school aan hun sociale vlakken in de omgang met andere kinderen, maar ook taal en communicatie staan centraal. Door dit alles bij elkaar groeien kinderen sneller in hun ontwikkeling. Bij het vak drama moet je luisteren, kijken, voelen én het heeft sociale aspecten. Luister je echt naar wat de ander zegt? Kijk je de ander aan terwijl er wordt gepraat? Hoe voelt het als iemand iets zegt wat je niet prettig vond of als je een compliment krijgt? Drama kan dus worden gebruikt als middel. Maar ook als doel. Kinderen leren nadenken over hoe je een verhaal meer body kunt geven, hoe ze hun stem moeten gebruiken, hoe ze zich presenteren tijdens het staan en lopen en hoe ze gebruik kunnen maken van muziek bij het in elkaar zetten van een goede scène. Hierdoor leren kinderen dat ze zich in bepaalde situaties niet zo kwetsbaar hoeven te voelen en meer zelfvertrouwen ontwikkelen. Op deze manier leren kinderen meer zelfsturing te geven aan hun leven maar ook de toekomst die ze nog te wachten staat.

Dansmagneetschool

Een dansmagneetschool richt zich op dans. Door dans willen de docenten en de professionals binnen de brede school de samenwerking van de kinderen bevorderen. Zo dansen de kinderen gezamenlijk in een kring. Of ze bedenken met z'n tweeën of in een groepje een dans. Deze dans moeten ze later dan ook uitvoeren. Door deze manier van onderwijs leren te kinderen om te durven dans binnen een grote groep en zullen ze zich naar verloop van tijd zich ook steeds vrijer gaan voelen. De kinderen raken gewend om in de schijnwerpers te staan maar verbeteren hiermee ook hun lichamelijke houding naar elkaar toe en de buitenwereld. Verder leren kinderen via dansexpressie hun emoties te uiten. Een bijkomend positief effect is dat de leerlingen door de danslessen meer beweging hebben.

Wat heel belangrijk binnen de dansmagneet school is dat leerkrachten en vakdocenten aan het einde van het jaar een foto maken van de kinderen. De kinderen moeten dan onder aan de foto vermelden wat ze hebben geleerd. De kinderen uit de jongere groepen maken een tekening. Met de foto's wordt een portfolio aangelegd in de loop van de jaren en is de groei van een kind zichtbaar. Het wordt eigenlijk viueel gemaakt voor de leerlingen die op deze brede school zit

Beeldmagneetschool

Binnen de beeldmagneetschool staat de creatieve ontwikkeling van het kind voorop. Onder de noemer 'Atelier' krijgen alle kinderen elke week gelegenheid om te leren kijken, voelen, denken en scheppen door te knutselen, te experimenteren en te oefenen met de materialen en technieken. (Biesheuvel, van Beek, 2005) De beeldmagneetlessen vormen samen één van de pijlers van het atelier dat binnen de brede school is gecreeerd. Door het onderwijs dat de kinderen volgen op deze school ontwikkelen ze zich op vele vlakken. Zoals creativiteit, sociale ontwikkeling en samenwerking. Het nadeel van een beeldmagneetschool is wel dat je ontzettend veel ruimte moet hebben om de kinderen hun talenten te laten beoefenen. Zo heb je speciale handarbeidruimtes nodig en een ruimte om alles te tentoonstellen en onder te brengen. De groepen binnen een beeldmagneet school zijn onderverdeeld in vier verschillende niveaus: kleuter-, midden-onder- en bovenbouw.

De kinderen krijgen zowel in de reguliere schooltijd als na schooltijd lessen en workshops aangeboden zowel door professionals als de vakdocenten binnen de brede school. De workshops of lessen worden ook wel atelier-programma's genoemd. Dit programma omvat de volgende onderdelen. Muziek, gezelschapsspelen, maak je eigen boek, tekenen/schilderen, knutselen, drama, de kunstquiz, schaken/dammen, spel en beweging, computercursus en fotostrip.

Multidisziplinare kunstmagneetschool

Een Multidisziplinare kunstmagneetschool is meer dan een keer in het half jaar een museum bezoeken of af en toe een middagje weg met de kinderen. Nee de multidisciplinaire kunstmagneet brede school is veel meer. Kinderen komen veel in aanraking met dans, muziek en toneel en hierdoor worden de persoonlijkheden van de kinderen in de loop van de jaren veranderd. Elk kind

op deze brede school duikt jaarlijks gedurende een tijdje in theater, muziek én dans. Van elke discipline worden ongeveer 10 workshops gegeven. Na de 10 lessen is er een open les waarin ouders en andere geïnteresseerde bijvoorbeeld mensen uit de wijk naar de kinderen kunnen komen kijken. Voor ieder leerjaar zijn verschillende leerdoelen vastgesteld die aansluiten bij de ontwikkeling van het kind. Elk jaar komt er een ander thema aanbod binnen de brede school waarmee de professionals en docenten mee aan de slag gaan.

Binnen de lessen werken vakdocenten aan het begrippenkader van de kinderen. Met deze begrippen werken de kinderen ook in de lessen en waarin ze zich ook kunnen uitdrukken. De vakdocent drama maakt bijvoorbeeld gebruik van de drie begrippen. 'Wie', 'waar' en 'waarom'. Hier kan de professional weer op inspelen door te vragen: 'Wie ben je, waar ben je, en waarom doe je dit?'. Zo kunnen ze zich gemakkelijk richten op de centrale handeling. Een handige hulpmiddel binnen de drama lessen zijn het maken van foto's. De 'foto' geeft een bevroren positie aan. Ze weten aan de hand van die bevroering wanneer ze met een groep in welke positie moeten staan. Samen met de centrale theaterbegrippen kun je dan gaan werken aan hun toneelstukje. Maar je werkt ook aan de zelfsturing van de leerlingen en het zelfvertrouwen. Zelfsturing door het onthouden van de begrippen maar ze ook kunnen toepassen. Zelfvertrouwen door op het toneel te staan en te laten zien wat je werkelijk waar kunt.

Foto/ film/ videomagneetschool

De lessen foto, film en video zijn binnen deze brede school verbonden aan verschillende thema's. Het werken met de verschillende thema's begint al bij de peuters en loopt door tot groep acht. De keuze om vroeg met deze thema's te werken is dat kinderen op jonge leeftijd al in aanraking komen met deze disciplines. Daarnaast is het ook ontzettend leuk en leerzaam.

Het programma binnen deze magneetschool bestaat uit verschillende onderdelen reportage, drama, documentaire en videoclip. Bij de peuters begin je bijvoorbeeld met de begrippen licht en donker, beweging en kleur. Deze elementen komen natuurlijk zowel op foto, film en video terug. Les onderdelen binnen deze brede school zijn bijvoorbeeld dat oudere kinderen foto's maken met tekst ballonnen en kinderen die net op school beginnen krijgen een filmje te zien hoe de school eruit ziet en wat je er doet. Maar de kinderen kunnen nooit zomaar beginnen. Er moet eerst een draaiboek gemaakt worden, vervolgens gaan ze op pad om foto's te maken en vervolgens drukken de kinderen de foto's zelfstandig af. Vervolgens worden de foto's op een vel papier geplakt en kunnen de tekstballonnen erbij.

Uiteindelijk is de bedoeling dat de kinderen uit de hoogste klassen een eigen film maken en deze ook zelfstandig gaan monteren op de computer. Om dit allemaal te kunnen voltooien heb je wel een goede samenwerking nodig tussen de docent en de professional. De docent en de professional leven natuurlijk in twee verschillende werelden en het is heel belangrijk om deze samen te verbinden. Waar de docent van een klas heel strak is kan de professional heel los zijn. En dit kan soms leiden tot ongemakkelijke situaties. Binnen deze brede school brengen ze minimaal altijd een bezoek aan een theater, een concert, een festival en een museum. Alle kinderen kunnen naar deze brede school. Je hoeft niet geselecteerd te worden om mee te doen. Vaak komen kinderen terecht met een taalachterstand op deze school. Door het verwerken van beeld en geluid wordt de taalvaardigheid gestimuleerd en kan elk kind meedoen.

4.2 Drie praktijkvoorbeelden

De la reyschool

De la reyschool is een brede school waarnaast het leren, het spelen een officiële plaats in het lesrooster heeft. De eerste twee uur van de dag die de kinderen doorbrengen op school zijn keuze uren. De kinderen bepalen zelf in deze twee uren van de dag of zij werken of spelen. Het spelen binnen De la reyschool kan ingevuld worden met toneel, handvaardigheid, spel, bewegen, lezen of ontdekkend leren. De overige uren van de dag zijn gewone reguliere lessen. Deze uren worden gebruikt voor allerlei instructies voor rekenen, taal en wereldoriëntatie. Daarnaast zijn er binnen deze brede school ook verplichte uren voor toneel, muziek/dans, handvaardigheid, gymnastiek en bibliotheek. De la reyschool beschikt over aantal bijzonder ingerichte lokalen die verschillende functies hebben. Deze lokalen worden voornamelijk in de eerste twee keuze uren van de dag gebruikt. Door te spelen krijgen kinderen vaardigheden. Ze leren spelenderwijs ontdekkingen doen, omgaan met anderen, samen delen en samen werken. Binnen De la reyschool is een unieke speeltoren. Dit zijn drie lokalen die door wenteltrappen verbonden worden. Kinderen van alle leeftijden kunnen elkaar hier ontmoeten en samenspelen. In deze drie lokalen kunnen onder andere kiezen uit de poppenhoek, zandbak, blokkenhoek, waterbak, gezelschapspelletjes, bouwen, constructiemateriaal, tafeltennis, biljart en tafelvoetbal. Door deze activiteiten leren kinderen te kiezen wat ze leuk vinden. Maar ook de omgang met andere kinderen uit andere klassen verbeterd de sociale vaardigheden.

Atelier

Binnen het atelier kunnen kinderen zelfstandig en/of onder begeleiding timmeren, knutselen, schilderen en handwerken. Alles wat de kinderen maken kan tentoongesteld worden op school en later meegenomen worden naar huis. Binnen de het atelier wordt de creativiteit van de kinderen op de proef gesteld en in aanraking gebracht met andere vormen van vrije tijdsinvulling dan alleen maar achter de computer zitten.

Theater

In het theater kunnen kinderen alles voorbereiden op het gebied van zang, dans, toneel en poppenspel. Alle groepen hebben binnen De la reyschool hebben een keer in de week een les dramatische vorming. De verschillende theater(werk)vormen staan dan in dienst van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. De kinderen werken gezamenlijk aan groepsprojecten in de vorm van toneelstukken en opvoeringen.

Wat heel uniek is aan deze brede school is dat kinderen die dat willen in staat worden gesteld om aan het einde van de week een voorstelling te geven om de week gezamenlijk af te sluiten.

Gymzaal

In de gymzaal is tijdens de keuze-uren een wisselend aanbod van activiteiten, variërend van tikspelletjes tot turnen en teamsporten.

Daarnaast hebben alle kinderen ook een keer in de week een verplichte gymnastiekles.

Alle kinderen mogen de hele week kiezen om te gaan gymmen. Het fijne van elke dag kunnen gymmen is dat kinderen lekker in beweging blijven. Ze hebben dan minder kans op overgewicht.

Museum / Labstation

In samenwerking met "Het van Kinderenmuseum" wordt er twee tot drie keer per jaar een kindermuseum ingericht op school. De kinderen geven zelf rondleidingen en lessen aan anderen kinderen en aan andere bezoekers van het museum. Voordat dit allemaal gebeurt komt er eerste een professional op school die de kinderen een kennismakingsles geeft. Deze gaan tandwielen, hefbomen, constructies, zwakstroom en magneten. Deze ontdekhoekachtige activiteiten worden verder uitgewerkt in het van kinderen museum.

Verhalenatelier

In het verhalenatelier kunnen kinderen verhalen, gedichten in samenhang met beeldende elementen maken. Er kan door de kinderen getekend, geschilderd, gefotografeerd en gefilmd

worden. En de kinderen werken er met computer en camera. Op deze manier ontstaan er boeken, films, gedichten en verhalen. In het atelier worden decors gebouwd voor de verfilming van de verhalen en in de studio werken de kinderen als regisseur, acteur, poppenspeler of cameraman/vrouw.

Bibliotheek

De la reyschool heeft een eigen bibliotheek. Binnen deze bibliotheek is er meer te doen dan je eigen boek te lezen. Kinderen kunnen eigen verhalen schrijven aan een bureau of voorgelezen worden aan een luistertafel. En er is een televisiebank om naar verfilmde boeken te kijken. Op de manier wordt de taalvaardigheid van de kinderen op een speelse manier gestimuleerd.

Waar leiden al deze activiteiten en lokalen naartoe. Vanaf het moment dat een kind op school komt op De la reyschool wordt er een portfolio van het kind aangelegd. Op deze manier wordt de groei van een kind zichtbaar. Vroeger werd er 1 groep 1 een map aangelegd met je eerste tekening, je eerste knutselwerk en in groep drie ging dit verder naar je eerste dictee enzo. De laatste jaren is er heel wat veranderd en heeft de techniek hierin een grote rol gespeeld.

In het portfolio kunnen kinderen verhalen, tekeningen, foto's of filmpjes bewaren. Het portfolio gaat elk jaar weer mee naar de volgende klas en in groep acht krijgen de kinderen het portfolio mee naar huis. Omdat het portfolio van de kinderen op internet staat kunnen de kinderen thuis aan hun portfolio werken of gewoon even aan hun ouders laten zien. Het portfolio is van elk kind persoonlijk en het is daarom ook niet mogelijk om in de portfolio's van andere kinderen te kijken. De portfolio's zijn dus beveiligd met een wachtwoord die alleen de kinderen en docenten hebben.

De la reyschool is een kunstmagneet school en werkt samen met het Koorenhuis.

Het Koorenhuis is een Haagse instelling voor kunstzinnige vorming. Samen hebben het Koorenhuis en De la reyschool een plan opgesteld om het muziekonderwijs binnen deze brede school een kwalitatief impuls te geven. Naast de reguliere muzieklessen die door een muzikleerkracht van "het Koorenhuis" wordt gegeven, leren de kinderen ook met diverse muziekinstrumenten omgaan. Na schooltijd bestaat de mogelijkheid om individueel een muziekinstrument te leren bespelen. Deze lessen vinden vaak op school plaats, in sommige gevallen zullen de kinderen naar het Koorenhuis gaan. Binnen de la reyschool is er een klein schoolorkest en een zangkoor dat door de kinderen wordt uitgevoerd. Door de samenwerking met het Koorenhuis en de activiteiten op het gebied van muziek zowel binnen de reguliere schooltijd als daar buiten wordt De la reyschool ook wel muziekmagneetschool genoemd.

Als CMV'er zou je op deze school veel bezig zijn met cultuureducatie en een zinvolle invulling van de vrije tijd van een kind. Een kind zou de eerste twee uren vrij spelen zien als niet naar school gaan. Maar de gedachten hierachter is heel anders. Op dit moment ben je bezig met het verder ontwikkelen van talenten en interesses van de kinderen. Speel hier als CMV'er ook in. Als een kind al op het niveau is waar hij/zij moet zijn maar je hebt nog tien weken over. Geef dit kind dan een opdracht. Laat dit kind andere kinderen helpen of ga een stapje verder. Laat het kind zelfstandig achtergrond informatie opzoeken. Zo is het kind tevreden maar stimuleer jij als CMV'er de kinderen om meer te werken aan de zelfstandigheid van kind en vooral het verdere talentontwikkeling

Het spectrum

Het spectrum is niet alleen een brede school die zich alleen op de kinderen richt maar ook intensief betrokken is bij de ouders. Binnen het spectrum is er minder ruimte voor vrije tijd in de reguliere schooltijd als op De la reyschool. Er zijn geen specifieke lokalen ingericht waarin kinderen even met toneel of handvaardigheid bezig kunnen zijn. Nee het spectrum is meer gericht op de algemene vakken zoals taal, rekenen, lezen, schrijven, en wereldoriëntatie. Daarnaast krijgen kinderen minimaal twee keer per week verplichtgymles om lekker in beweging te blijven en aan de motoriek van de kinderen te werken. Binnen de gymlessen wordt aan van alles gewerkt turnen, balanceren, tikspelen, teamspelen en vooral samenwerkingsspelen. Dit vindt het spectrum heel belangrijk op deze manier werk je aan het groepsproces maar leren de kinderen al op een jonge leeftijd met elkaar samen te werken.

Maar dit is nog niet alles. De kinderen van het spectrum hebben een keer in de week in groep 5 en 6 verplicht zwemmen. Op deze manier kunnen kinderen hun zwemdiploma behalen. De kinderen die in groep zeven nog geen zwemdiploma hebben behaald kunnen in een traject van het zwembad terecht komen om op zaterdag gratis extra zwemlessen te volgen, Maar de kinderen gaan ook nog mee met groep 5 en 6 voor de reguliere lessen. Op deze manier hopen zowel de school als het zwembad dat alle leerlingen aan het einde van groep zeven minimaal alle kinderen een A-diploma hebben behaald.

Net zo als De la reyschool is het spectrum ook een kunstmagneetschool maar dan gericht op dans. Kinderen van Het spectrum krijgen zowel onder reguliere schooltijd als na schooltijd les van een professioneel dansdocent. De kinderen werken binnen de dansmagneet naar verschillende doelen. Zo moeten de kinderen gezamenlijk een dans voorbereiden. Hiermee wordt de samenwerking onder de kinderen verbeterd. De kinderen dansen gezamenlijk in een kring zodat er naar elkaar gekeken kan worden. Op deze manier worden de kinderen gestimuleerd te laten zien dat ze er zijn. Er wordt gewerkt aan hun presentatie en houding naar de buitenwereld toe. Daarnaast werken de kinderen gezamenlijk aan een dansvoorstelling die ieder jaar wordt opgevoerd voor ouders, docenten en andere mensen. De kinderen leren op deze manier dat ze in de spotlight staan en dat er als ze optreden naar hun gekeken wordt. Op deze manier bouwen ze zelfvertrouwen op. De la reyschool is een muziek-magneetschool. Het spectrum is een dansmagneetschool.

Zoals al eerder beschreven staat is het spectrum er niet alleen voor de kinderen maar ook voor de ouders. Het spectrum is begonnen met een project dat heet Meer Kansen Met ouders. Dit project zorgt er voor dat de ouders meer betrokken bij de school. Ouders kunnen terecht bij de oudercoördinator met al hun dagelijkse vragen die ze hebben. Voor dit project heeft het spectrum en de begeleiders van dit project een visie en doel gesteld. Deze is:

Ouders en school hebben beiden een verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van uw kind. De ontwikkelingskansen worden versterkt als school en ouders samenwerken en afstemming plegen. De wereld thuis en op school moeten voor het kind verbonden zijn. Kinderen presteren beter als ouders betrokken zijn bij de school.

De school heeft gemerkt dat door dit project de verbondenheid met de ouders de laatste tijd is verbeterd. Als brede school moesten ze er voor zorgen dat er een beter contact moest komen tussen zowel de school als de ouder. Een van de doelen die binnen dit project is gesteld is dat ouders meer interesse tonen voor het schoolwerk van hun kind. Ouders worden gestimuleerd om hun kinderen te helpen tijdens hun huiswerk. Ook kwam de school erachter dat er onderling vertrouwen moet zijn. Maar er moet ook meer tijd en ruimte komen voor de ouders. Dit maakt de communicatie makkelijker tussen zowel de school als de ouders. Zo kan er op een simpele manier worden ingerepen als het minder goed gaat met een kind binnen de school. Dit kan zowel zijn op het gebied van sociale vaardigheden als de reguliere vakken die de kinderen volgen.

Door al deze conclusies van de school heeft Het spectrum ervoor gekozen om een ouderkamer te gaan creëren. Ouders en zowel docenten kunnen hier met elkaar in gesprek gaan. 10 keer per jaar worden er voor de ouders themamiddagen georganiseerd waarin allerlei onderwerpen aan de orde

komen. En waarbij ouders hun vragen kunnen stellen of iets leren.

Regelmatig vinden er koffieochtenden plaats in de ouderkamer. In de koffiekamer wordt er voorlichting gegeven over de activiteiten op school en komen er regelmatig gasten langs die iets vertellen over bijvoorbeeld de tandzorg, de gezondheid van kinderen in het algemeen of andere zaken op de manier blijven ouders op de hoogte over zaken die rondom hun kinderen spelen.

Wat ik heel goed vind aan deze brede school is dat ze actief bezig zijn om de ouders meer te betrekken bij de school. De rol van de CMV'er zou kunnen zijn om de brug tussen de ouders en de school te verbeteren. Begin met een praatje op het schoolplein. Doe dit een paar weken achter elkaar en nodig ze dan uit voor een kopje koffie in de koffiekamer. Op dit moment heb je ze binnen in de school en zullen ze zich meer betrokken gaan voelen. Maak als CMV'er niet de fout als je de ouders binnen hebt gehaald om het contact te stoppen want dit contact is zo belangrijk. Laat je gezicht regelmatig in die koffiekamer zien. Zo kun jij als CMV'er peilen of ze bijvoorbeeld interesse hebben om deel te nemen aan een sportdag. Ga niet te snel maar doe dit rustig aan. Na meerdere gesprekken met ouders weet je ook wat hun behoefte zijn. Speel hier dan ook soepel op in organiseer bijvoorbeeld een workshop voor ze. Dit kan zijn over opvoeding maar ook hulpverleningszaken. De school bied de ouders op een laagdrempelige manier verschillende faciliteiten teweil ze aan de betrokkenheid van de ouders werken.

Paul Krugerschool

De Paul Krugerschool is een christelijke basisschool waar kinderen al vanaf 2 ½ naar de peuterspeelzaal kunnen. De Paul Krugerschool vindt niet alleen de reguliere vakken belangrijk zoals lezen, taal, schrijven, rekenen, wereldoriëntatie, etc. Maar ook Het omgaan met elkaar, zich houden aan bepaalde regels, creativiteit, expressie en samenwerken vinden zij als school erg belangrijk. Binnen de Paul Krugerschool is spelen heel belangrijk en vooral voor de kleinste groepen. Op deze manier ontwikkelen zij zich op de beste manier. De Paul Krugerschool is een school met veel godsdienstige achtergronden: christenen, moslims en hindoestanen. De Paul Krugerschool kiest er wel bewust voor om een christelijke basisschool te zijn. Zo wil de school eerbied voor God, het leven van de mens en de natuur willen we graag overdragen op de kinderen. Kinderen met verschillende godsdiensten en culturele achtergronden ontmoeten elkaar om samen te leren van en met elkaar is een doel van deze brede school.

De creatieve middagen zijn een belangrijk middel om de expressievaardigheden van de kinderen te vergroten. Twee keer per schooljaar organiseren ze drie à vier creatieve middagen waarin ze met verschillende workshops aan de slag kunnen gaan. Deze zijn tekenen, boetseren, timmeren, koken voetbal, fotograferen, enz. De kinderen van de klassen zijn wel gemengd en moeten op deze manier dan samenwerken met elkaar. Voor de lessen worden verschillende professionals uitgenodigd die met de kinderen aan de slag gaan. De spullen die ze maken worden tentoongesteld in de klas en de ouders kunnen hier een middag na schooltijd naar komen kijken.

De Paul Krugerschool is net zo als De la reyschool en Het spectrum een kunstmagneetschool. De kinderen vanaf de peuters t/m groep acht krijgen les in fotografie, film en video. Professionals van het Koorenhuis verzorgen de lessen op school. De kinderen hoeven dus niet naar het Koorenhuis toe binnen of na schooltijd. De Paul Krugerschool ziet de kunstmagneet een extra middel om de kinderen op het gebied van kunst en cultuur zich te laten ontwikkelen. De lessen sluiten aan bij een lesmethode die de school gebruikt Piramide of De Grote Reis. En deze lesmethode kunnen ze weer verwerken in verschillende thema's. Op deze manier kunnen de kinderen de reguliere stof die ze aangeboden krijgen verwerken in de kunstmagneet. De producten die de kinderen regelmatig maken worden in de hal tentoongesteld. Ouders kunnen zo alles bewonderen wat hun kind heeft gemaakt of ontwikkeld met andere kinderen.

Een aantal keren per jaar gaan de kinderen van de Paul Krugerschool naar het Museon, het gemeentemuseum of een ander museum. Deze lessen zijn een aanvulling in wat ze op school in de lessen hebben besproken alleen wordt het op deze manier meer visueel gemaakt. Het is voor de kinderen niet alleen een leuk uitstapje. Ze worden op een jonge leeftijd al met kunst & cultuur in aanraking gebracht. Daarnaast moeten kinderen vaak samenwerken in een museum en wordt ook hier van ze verwacht dat ze dit ook doen.

Elk jaar krijgen de kinderen van de Paul Krugerschool een theatervoorstelling te zien. Hier geldt ook weer dat ze op jonge leeftijd in aanraking komen met een theater en ook leren wat er allemaal in een theater gebeurt. Maar de Paul Krugerschool kiest er ook wel eens voor om het theater naar de school te laten komen. Vaak zijn dit voorstellingen waar interactie met de kinderen op een speelse manier voorop staat.

Door naar het theater te gaan of het theater op school te laten komen wil de school de ouders stimuleren om ook met hun kind naar een theater of museum te gaan.

De Paul Krugerschool is een actieve school die na schooltijd veel aan buitenschoolse activiteiten doet. De kinderen kunnen meedoen aan schoolvoetbal, straatvoetbal en slagbaltoernooien. Tevens doen ze ook mee aan de jaarlijkse atletiekwedstrijden op het terrein van Sparta. De kinderen die meedoen met dit toernooi zullen in de weken hieraan vooraf na schooltijd hiervoor met elkaar trainen. Zo weten ze welke onderdelen ze kunnen verwachten en hoe deze uitgevoerd moeten worden.

De Paul Krugerschool is een brede school die veel waarde hecht aan sport. Daarom zijn er

regelmatig na schooltijd sportcursussen in de gymzaal. Deze worden zoal gegeven door de leerkracht lichamelijke opvoeding of HALO studenten. Na elke cyclus van een sportcursus wordt er onderling een toernooitje door de kinderen georganiseerd tegen elkaar

Ook werkt de Paul Krugerschool samen met verschillende organisaties zoals Koorenhuis, Centrum 16/22 en de buurthuizen rondom gelegen de school. Dit jaar is er een project gestart dat leerkansenprofiel heet. De doelstelling van dit project is kinderen op een leerzame en ontspannen manier actief te laten zijn. Deze activiteit wordt uitgevoerd door de samenwerkende organisaties en professionals.

Wat houdt het project precies in;

4 brede scholen zijn gestart met het project leerkansenprofiel. De brede scholen werken samen met andere organisaties die rondom de omgeving van de school zijn gevestigd. Met dit project willen de brede scholen en de organisaties de kinderen een maximale leer- en ontwikkelingskansen aanbieden. Hiervoor worden verschillende werken verschillende organisaties samen. Een voorbeeld hiervan is dat het koorenhuis vier keer per week na schooltijd naar de school toegaat en door bijvoorbeeld verschillende oefeningentjes werkt aan de taalontwikkeling van het kind. Hiervoor wordt door het Koorenhuis een leerlijn uitgestippeld.

De Paul Krugerschool is een school die veel met godsdienst bezig is. Als CMV'er zou je er bewust voor kunnen kiezen om niet in zo'n brede school te gaan werken. Persoonlijk zou ik dit een uitdaging vinden. Om de doelen waar jij als CMV'er voor staat en hun als school samen te mengen. De Paul Krugerschool biedt de kinderen verschillende faciliteiten waaraan ze mee kunnen doen. Zoals sporttoernooien naschoolse activiteiten en verschillende workshops onderleiding van professionals. De Paul Krugerschool is een school die veel met thema's werkt. En hecht hier ook veel belang aan. Als CMV'er kun je je activiteiten of netwerken hieraan aansluiten. Het project leerkansenprofiel is een uitgesloten kan om je als CMV'er te kunnen profileren. Het bied de kans om je als CMV'er van verschillende kanten te laten zien. Je kunt aan de organisatie kant zitten, netwerken en samen met de samenwerkende organisatie passende programma's schrijven. Daarnaast kun je gaan werken binnen de uitvoering aan de ontwikkeling van het kind. Dit project bied kinderen de kans om vaken waar ze een achterstand in op hebben gelopen om in te halen. Dit gebeurt na schooltijd maar wel op een speelse en leuk manier zonder dat ze er echt bewust mee bezig zijn. Als CMV'er vind ik dit juist zo goed aan dit project. Er is een gevarieerde samenwerking en het kind staat altijd centraal.

Samenvatting.

Kunstmagneetscholen zijn brede scholen waar je kunst met een grote K schrijft. In eerste instantie werden kunstmagneetscholen gebruikt om achterstanden bij kinderen weg te werken bijvoorbeeld een taal probleem. Maar dat is in de loop van de jaren veranderd en zijn er op dit moment verschillende kunstmagneetscholen met andere disciplines. Bijvoorbeeld de lessen dans, muziek en drama worden tijdens de reguliere lestijden gegeven. Maar daarnaast hebben de kinderen ook nog de mogelijkheid om na schooltijd aanvullende workshops te volgen. Als CMV'er moet je er voor zorgen dat een kind zijn talenten optimaal in een veilige omgeving kan ontwikkelen en binnen een kunstmagneetschool is hier de mogelijkheid toe.

De muziekmagneet zegt het al: 'Muziek staat centraal binnen deze brede school.' Het belangrijkste doel binnen de school is om kinderen met muziekinstrumenten en verschillende soorten muziek in aanraking te laten komen. Het doel is dat kinderen op een andere manier naar de muziek gaan luisteren en hierdoor hun gehoor op een andere manier gaan ontwikkelen. Als CMV'er moet je zorgen dat ouders ook betrokken blijven bij hun kinderen. Vaak spelen ouders als een muziekinstrument en daarom is het ook een mooie gelegenheid dat je als CMV'er een schoolorkest samenstelt waarin zowel ouders als kind samen speelt. Op deze manier werk je aan het zelfvertrouwen van het kind en de ouder raakt meer betrokken bij de school.

De theatermagneet is een brede school die veel werkt aan de creatieve ontwikkeling van het kind. Drama lessen worden gebruikt om te werken aan de sociale vaardigheden van een kind te werken. Vaak begint dit al in jongste groepen. Binnen de theatermagneet draait het vooral om zelfvertrouwen. Durf te laten zien wie je bent op toneel. De kinderen werken als eind doel aan een theaterstuk die zowel voor de ouders als aan de docenten wordt vertoont.

Het doel van de dansmagneet is het bevorderen van de samenwerking tussen kinderen. Dit wordt doormiddel gedaan door korte opdrachtjes. Vaak wordt er gewerkt in groepjes en wordt er veel gevraagd van de zelfstandigheid van de kinderen. Maar dit is niet alles. Binnen de dansmagneet ben je veel bezig met beweging en dit bevordert weer de gezondheid van de kinderen. Binnen de dansmagneet wordt veel gewerkt met portfolio's deze portfolio's geven de groei van de kinderen weer. Hierdoor visualiseert je dus de groei voor de kinderen.

Bij de beeldmagneet is ruimte van groot belang. Er moet veel ruimte binnen de school zijn waarbinnen de kinderen kunnen werken. Binnen de beeldmagneet wordt veel met professionals gewerkt omdat ze veel activiteiten hebben binnen deze brede school. Het programma van een beeldmagneetschool is alles omvattend waardoor je als CMV'er veel ruimte hebt.

Multidisciplinaire kunstmagneetschool doen zowel aan dans, muziek en toneel. De docenten en professionals werken zowel binnen de workshops als de regulieren lessen met verschillende begrippen. Er wordt veel met foto en film gewerkt om aan de kinderen te visualiseren waar ze mee bezig zijn. Waardoor de kinderen zichzelf verder kunnen ontwikkelen.

Foto/ film/ videomagneet zijn verbonden met verschillende thema's. Ze beginnen met het programma al bij de peuters. Van de kinderen op deze magneetschool wordt veel zelfsturing verwacht bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een draaiboek. Het is de bedoeling dat ze in het laatste jaar zelfstandig een film produceren en monteren.

In de drie praktijk voorbeelden gaat het ook deze kunstmagneten maar vooral om de andere projecten die ze organiseren. Waar de la reyschool heel erg blijft in de kunst en cultuur. Heeft het spectrum de behoefte om meer contact te krijgen met de ouders en hiervoor hebben ze ook project ontwikkeld waardoor de ouders zich meer bij de school betrokken voelen. De Paul Krugerschool is een school die ook veel bezig is met het geloof en kinderen hiervan ook op de hoogte wil brengen. De school stelt ook veel belang bij samenwerking met andere organisaties en buitenschoolse activiteiten. In deze drie voorbeelden is duidelijk dat elke brede school een ander doel wil bereiken. Maar ook andere prioriteiten stelt.

Conclusie

Wat maakt de CMV'er zo uniek voor de brede school. Waarom is het zo belangrijk voor een brede school om een CMV'er in dienst te hebben. Dit antwoord is makkelijk te geven. Als CMV'er ben je een bruggenbouwer tussen de verschillende partijen binnen de brede school. Als CMV'er ben je van 'alle markten thuis' en multi inzetbaar. Waardoor je kunt inspelen op zowel de behoefte van de school, het kind en de samenwerkende partijen.

Leren in je vrije tijd, de brede school en cultuureducatie zijn allemaal met elkaar verbonden. Waar je ook bent en wat je ook doel is. Je bent bewust of onbewust met een leerproces bezig. Maar bij kinderen heeft dit vaak ook nog een extra dimensie. Kinderen kunnen niet maatschappelijk participeren binnen onze samenleving of brede school zonder te leren. Leren wat sociale vaardigheden zijn maar ook samenwerking en het overnemen van kennisoverdracht hoort daar bij. Kinderen zijn niet vierentwintig uur per dag met school bezig. Ook hun invulling vrije tijd is van groot belang. Kinderen kunnen alleen aan kinderopparticipatie doen als je ze serieus neemt. Luister goed naar de kinderen en geef de kinderen ook een stem zoals de participatieladder beschrijft. Als CMV'er is het belangrijk dat je goed naar de behoeftes van een kind luistert. Dan loop je een grote kans dat je iets programmeert waar kinderen geen behoefte aan hebben. Maar hou hierbij ook rekening met de invulling van de vrije tijd van het kind. Veel kinderen willen in hun vrije tijd niet meer met school bezig zijn laat staan met hun huiswerk. Als CMV'er kun je dit met wat simpele manieren oplossen. Zorg dat je een moment van de week hebt waarin kinderen met al de vragen over hun huiswerk bij jouw terecht kunnen. Hierdoor kunnen ze aan jouw de vragen stellen die ze niet aan hun docent konden stellen. Of organiseer een leuke workshop bijvoorbeeld volleybal. Kinderen leren samenwerken maar zijn ook nog eens in beweging. Op deze manier speel je dus in op de vrije tijd en de behoefte van het kind.

De CMV'er is een persoon die je binnen de brede school overal kan inzetten. Zowel tijdens de organisatie als uitvoering van een activiteit of project. Maar de CMV'er moet wel rekening houden met de doelen die de brede school opstelt met bijvoorbeeld een dagarrangement. Zo is er een uitgebreid netwerk nodig van verschillende instellingen die actief zijn in de omgeving van de school. Deze instellingen kunnen van groot belang zijn. De samenwerkende instellingen hoeven niet altijd een recreatieve functie te hebben maar kunnen ook een functie bekleden in de hulpverlening. Je kunt dan denken aan maatschappelijkwerk of een consultatiebureau. Als er wat met een kind aan de hand is kunnen er meteen stappen ondernomen worden. Maar er is ook extra zicht op het kind. Door maatschappelijkwerk te vestigen binnen een brede school krijgt de school niet alleen een leerfunctie. De brede school is ook een plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Bijvoorbeeld door een koffiekamer voor ouders of omwonende rondom de school te creëren zoals de Paul Krugerschool dat heeft gedaan. Door de omgeving actief te betrekken bij de brede school ontstaat er een gevoel van samenhang en hebben omwonende het gevoel dat ze een steentje kunnen bijdragen aan de brede school. Dit zou kunnen zijn met verschillende activiteiten zowel binnen als buiten de school. De CMV'er kan hier de rol van bemiddelaar/ bruggen bouwer aannemen.

De brede school is niet zomaar een school. De brede school is een school die zich de laatste jaren op verschillende niveaus heeft ontwikkeld. De school wil niet alleen kennis overdragen maar ook de sociale culturele ontwikkeling van het kind stimuleren. Dit doen ze door in te spelen op de behoefte van het kind. De brede school werkt aan de sociaal culturele ontwikkeling van het kind door cultuureducatie te stimuleren en deze samen te mengen met het ontwikkelen van sociale competentie en sociale bindingen of ook wel het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Het ontwikkelen van sociale vaardigheden gebeurt niet alleen op school maar ook in de vrije tijd. Kinderen leren zowel bewust al onbewust in hun vrije tijd.

Om een goed dagarrangement als CMV'er aan te bieden moet je goede pedagogische voorwaarden scheppen. Zorg ervoor dat de kinderen in een veilig klimaat terecht komen. Ze moeten een gevoel hebben bij jouw als CMV'er dat ze welkom en zijn en dat er naar ze geluisterd wordt. Als CMV'er moet een luisterd oor voor de kinderen kunnen zijn. Tegenwoordig worden kinderen steeds vroeger naar school gebracht door de ouders omdat steeds meer moeders werken. De kinderen kunnen dan met jouw als CMV'er gezellig gaan ontbijten. Op deze manier schep je

een gevoel van huiselijkheid bij de kinderen. En na de reguliere schooltijd doe je weer hetzelfde. Je vangt de kinderen op met een koekje en een kopje thee. Je zorgt dan voor een moment van rust en ontspanning. Hierna kunnen ze dan bijvoorbeeld naar een workshop of als ze dit willen aan hun huiswerk. Als CMV'er kun je ze hier dan bij helpen. Waak er wel voor als CMV'er dat je niet de opvoeding van het kind overneemt. De ouders hier zijn nog altijd verantwoordelijk voor.

Bij kinderen wordt op steeds jongere leeftijd aan verschillende ontwikkelingen gewerkt. Je kunt denken aan de sociale vaardigheden, creatieve ontwikkeling en sociaal culturele ontwikkeling. Hierin gaat cultuureducatie binnen de brede school een steeds grotere rol in spelen. De laatste jaren heeft er een grote omslag plaats gevonden binnen kunst & cultuur instellingen. Er zijn magneetscholen ontwikkeld waarin specifiek met een professional aan een discipline wordt gewerkt. Maar dit is niet alles. Omdat kinderen op een steeds jongere leeftijd met kunst & cultuur in aanraking komen wordt het ook een vast onderdeel in hun leven. Als CMV'er ben je een belangrijke schakel binnen de cultuureducatie. Je kunt er voor kiezen om binnen zo'n instelling te gaan werken wat heel leuk is maar dan kom je niet altijd binnen bij de brede scholen waar dit scriptie over gaat. Nee, jij als CMV'er, kan netwerken binnen culturele instellingen en deze binnenhalen in de brede school. Zo sla je twee vliegen in een klap. Je kunt gericht werken aan een doelstelling die je wilt behalen met een educatief programma. En je kunt ervoor kiezen om naar een locatie te gaan of dat de instelling naar de school moet komen. Natuurlijk kun je, je als CMV'er aansluiten binnen de uitvoering. Zo kun je zelf lessen geven of je begeleid de professional vanuit de instelling. Als CMV'er moet je hier zelf de keuze in hebben. Ik, als persoon, ben altijd graag bezig in de uitvoering. Dus ik zou me meer met de uitvoering bezig willen zijn dan met netwerken. Hoewel dit net zo'n belangrijk onderdeel is binnen de cultuureducatie.

Cultuureducatie wordt zowel binnen- als buitenschool gebruikt en is een goed middel voor zinvolle vrije tijdsbesteding. Vaak hebben kinderen dit niet door. Maar met een workshop schilderen leren ze veel terwijl ze hier niet bewust mee bezig zijn en dat vind ik hier zo goed. Als een kind niet bewust is van zijn leerproces is juist het enthousiasme erg hoog. Als je er specifiek op gaat zitten als professional dan zal het kind de workshop gaan zien als iets dat moet en dat is niet de bedoeling bij bijvoorbeeld, de buitenschoolse activiteiten. Kunstmagneetscholen spelen hier goed op in. Zij hebben zowel de reguliere les als buitenschoolse activiteiten op het gebied van cultuureducatie. De kinderen zien de lessen als een vorm van ontspanning en plezier maar daarnaast zijn ze niet bewust bezig met hun leerproces.

Een voorbeeld hiervan is dat je als CMV'er op een gemakkelijke manier samenwerken kan stimuleren zonder dat ze het door hebben. Verdeel de kinderen in verschillende groepjes en geef ze een nummer waarop ze moeten dansen. Geef ze geheel de vrije hand en laat ze daarna gezamenlijk optreden. Je zou gaan zien dat kinderen met elkaar gaan overleggen en pasjes aan elkaar gaan laten zien. Op deze manier ontstaat er een dan maar ben je ook tegelijk bezig met het participeren van je kinderen binnen de les. Zij beslissen hoe ze iets willen. Jij als CMV'er wil aan het einde van de les alleen een dansje van ze zien. Hoe ze tot die dans zijn gekomen is niet van belang.

Als CMV'er kun je duizend taken verrichten binnen de brede school en er is ook geen specifiek antwoord op de vraag hoe kan ik als CMV'er een bijdrage leveren binnen het vrije tijdsleren van de kinderen. Het antwoord is eigenlijk heel simpel jij als CMV'er kan niet kiezen voor de kinderen hoe ze hun vrije tijd willen indelen dat doen ze zelf. Je kunt ze wel iets toe rijken zoals een workshop of huiswerkbegeleiding waar ze gebruik van kunnen maken. Hierin is het belangrijk dat ze blijven participeren en dit kun je alleen maar bij ze toepassen als het niet eenmalig is maar structureel want op deze manier participeren kinderen binnen onze samenleving. Luister goed naar de kinderen waar ze behoefte aan hebben in hun vrije tijd en speel hier ook op in. Neem de kinderen serieus en doe niet alsof ze stem hebben binnen de bijdrage die ze kunnen leveren. Als CMV'er ben je altijd bezig op verschillende gebieden met de ontwikkeling van een kind.

Literatuurlijst

Boeken

Craeynest, P (2006), *Psychologie van de levensloop, inleiding op de ontwikkelingspsychologie*, uitgever: acco

Malsschaert, H., Traas, M. (2006) *Basisboek opvoeding, theorie en praktijk*, uitgever : HBuitgever

Oenen, S. van , Zwaard, J. van der, Huisman, M (2000), *Starten met de brede school*, uitgever Utrecht: NIWZ, cop.2000

Oenen, S.van, Hajer F. (2001), *De school en het echte leven*, uitgever Utrecht: NIWZ cop. 2001

Schreuder, L., Valkenstijn, M., Hajer, F.(2005), *Dagarrangementen in de brede school*, uitgever: SWP, cop

Studulski, F (2002), *De brede school, perspectief op een educatieve reorganisatie*, uitgever: SWP Amsterdam

Spierts, M (2003), *Balanceren en stimuleren, methodisch handelen in het sociaal cultureel werk*, uitgever: Elsevier gezondheidszorg

Spierts, M. (2001) *Werken aan openheid en samenhang*, uitgever Elsevier Maarssen

SWP Amsterdam (2006), *Brede scholen in uitvoering*, Cop. 2006

Verhees, F., Fransen, B., Giebels, E., Vereijken, P. (2003), *Brede school, Brede aanpak*, uitgever: Elsevier gezondheidszorg Maarssen

Vlerk, D. van der (2005). *Inspireren tot leren. Het ontwerpen van een uitdagende leeromgeving*. Uitgeverij Coutinho, Bussum

Vreugdenhil, K (1999), *De entourage van het leren, krachtig, educatieve leef- en leeromgeving in de 21^e eeuw*, uitgever: APS Utrecht

Waal, V. de (2004) *Uitdagend leren. Culturele en maatschappelijke activiteiten als leeromgeving*. Bussum.

Zimbardo, P., Weber, A., Johnson, R.(2005), *Psychologie een inleiding*: uitgever: Pearson Education Benelux

Rapporten

Bastiaens, K., Dyck, H., van ,Gils, J., van ,Hueber, M., Oostveen, A.,Vink, C.,(2003), *'jong geleerd en jong gedaan'*, uitgever: Secretariaat Generaal van de Benelux

Breedveld, K., Tiessen-Raaphorst, A.(2006)*Rapportage sport 2006*, uitgever: Sociaal en Cultureel Planbureau

De Onderwijsraad (2006), *Onderwijs in cultuur*, uitgever:Onderwijsraad, Den Haag

Grinten, M., van der, Walraven, M.,Broekhof, K.,Hoogeveen, K., Studulski, F(2007), *Brede scholen in Nederland*, uitgever: Oberon/Sardes

Kruiter, J., Oomen, C., Grinten, M., van der, Dubbelman, E., Zuidam, M.,(2007) *Brede scholen in Nederland*, jaarbericht 2007. Uitgever: USP bv, Utrecht

Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen, (2004) *De brede basisschool beweegt!* *Onderzoeksverslag sport en bewegen in de brede school;Primair onderwijs*, uitgever: NISB

Websites

www.bredeschool.nl (maart, april)
www.bredeschoolnizw.nl (maart, april)
www.postbus51.nl (maart, april)
www.niwz.nl (maart, april)
www.participatieplaza.nl (maart, april, mei)
www.koorenhuis.nl (juni)
www.museon.nl (juni)
www.paulkrugerschool.nl(juni)
www.lareyschool.nl (juni)
www.bibliotheekdenhaag.nl (mart, april, mei, juni)